

۲۰۵۔ یعنی قرآن شریف .

۲۱۶ یعنی جہڑی طح حرام شین کی چڈیو وی تو اھری طح حرام
شین کی نہ چڈیو ۽ مبالغی جی کوری بہ کھن حلال شے جی لاء ہی نہ
۽ اسان هن شے کی پاڻ تی حرام مکرری چڈیو۔

۽ جڏهن پڌندا آهن اهو جيڪو رسول جي طرف اٿو ويو ته سند الڪيون ڏسندين ٻوٽا وهاڻي رهيا هئا.

تہا ہری قسم جو کفار و اہی تو من مسکین کی کاڈو کارائٹ و ہلا جہڑ وینہنجی گھروارن کی کارائٹ

منزل ۲

ڪي پنهنجي خيال موجب صحيح جاڳي تسڪر ٿي حقيقت پراوايندڙ دهجي ته اهڙي تسڪر ٿي ڪفارو نه آهي .
اهڙو تسڪر توڙي گناهه آهي جن ان تي ڪفارو به لازم آهي. ۱۲۵ھ ٻنهي وقتن جو، نوري انهن کي ڪارائي يا
نه جائز آهي هڪ مسڪين کي ڏهه دينهن کاڌ وٺي يا ڪارايندو رهي.

أَهْلِيكُمْ أَوْ كَسَوْتَهُمْ أَوْ تَحْرِيرَ رَقَبَةٍ ۖ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ
 آهنيوان جو وچئو وٽ يا انهن کي ڪپڙو ڪاٺ ۽ ۲۱ يا هڪ غلام آزاد ڪرڻ جنهن کي انهن ۱۸ ما عبادت
 ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ۚ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۚ وَاحْفَظُوا
 دهجي ته ٽي ڏينهن روزا رکي ۲۱ اهوبد لو آهي توهان جي قسمن جو جڏهن توهان قسم کولو ۱۸ ۽ پنهنجي قسمن
 أَيْمَانَكُمْ ۚ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝ يٰ أَيُّهَا
 جي حفاظت ڪريو ۲۱ اهڙي طرح ۱۸ توهان سان پنهنجون آيتون بيان فرمائيندو آهي من توهان احسان مڃو
 الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ
 اي ايمان وارو شراب ۽ جوا ۽ بت ۽ تير ناپاڪ
 رَجَسٌ ۖ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝ إِنَّمَا
 في آهن شيطاني ڪم انهن کان بچندارو من توهان ڪامياب ٿيو ۱۸ شيطان
 يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَ
 ته اهڙي تو توهان ۾ وير ۽ دشمني وجهي ڇڏي شراب ۽
 الْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ ۚ فَهَلْ أَنْتُمْ مُّقْتَدِرُونَ ۝
 جوا جي ذريعي ۽ توهان کي الله جي ياد ۽ نماز کان روڪي ۲۱ پوءِ چا توهان مڙي ويا ۰
 وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا ۚ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا
 ۽ حڪم مڃو الله جو ۽ رسول جو حڪم مڃو ۽ هوشيار رهو پوءِ جي ٽري وڃي ۲۱ ۽ اوهان کي خبر دهجي
 إِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ۝ لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَ
 ته اسان جي رسول جي ذمي فقط راضع طور حڪم پهچائڻ آهي ۲۱ جن ايمان آندو ۽ چڱا ڪم ڪيا تون
 عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَ
 انهن تي ڪر گناهه نه آهي ۲۱ جو ڪجهه انهن چڪيو جڏهن ته ڊڄن ۽ ايمان رکڻ ۽
 عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَاحْسِنُوا ۚ وَاللَّهُ يُحِبُّ
 نڪي ڪن وري تقويٰ رکڻ ۽ ايمان رکڻ وري ڊڄڻ ۽ نڪر رهڻ ۽ الله نڪن کي
 الْمُحْسِنِينَ ۝ يٰ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمْ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِّنْ
 دوست رکندو آهي ۲۱ اي ايمان وارو منور الله توهان کي آزمائيندو ڪن اهڙن شڪارن

منزل ۲

۲۱۶ يعني نه تمام اعلى درجي جو بلڪل گهٽ، بلڪ وچولو.
 ۲۱۷ وچولي درجي جا جن سان بدن ڊڪجي سگهي. حضرت ابن عمر
 رضی اللہ تعالیٰ عنهما کان روايت ٿيل آهي ته هڪ گرو ۽ پهراڻ يا هڪ گرو
 ۽ چادر هجي. مسئلو: ڪفاري ۾ انهن تنهن ۽ ڪالهن جوا اختيار آهي.
 توڙي کاڌ وڌي، توڙي ڪپڙا ڏي، توڙي غلام آزاد ڪري. ههڪ
 سان ڪفار وادائي ويندو.
 ۲۱۸ مسئلو: روزي سان ڪفار وڌڻ ادا ٿي سگهي توڙي جڏهن
 کاڌ وڪرائڻ، ڪپڙن ڌوڻ ۽ غلام آزاد ڪرڻ جي طاقت نه هجي.
 ۲۱۹ ۽ قسم کڻي، توڙي ڇڏي سو يعني ان کي پورو نه ڪريو. مسئلو:
 قسم توڙي ڇڏڻ کان اڳ ڪفار وڌڻ درست نه آهي.
 ۲۲۰ يعني انهن کي پورو ڪريو جيڪڏهن ان ۾ شرعاً ڪو حرج
 نه هجي ۽ هي حفاظت آهي ته ڪم ڪئي عادت ڇڏي وڃي.
 ۲۲۱ هن آيت ۾ شراب ۽ جوا بڻڻ جا نتيجا ۽ وبال بيان فرمايا
 ويا ته شراب پيئڻ ۽ جوا کيڏڻ جو هڪ وبال آهي آهي ته ان سان
 پاڻ ۾ بغض ۽ دشمني پيدا ٿئي ٿي ۽ جيڪو انهن ٻن ۾ مبتلا
 ٿئي ته سوا الله جي ڌيءَ نماز جي وقت جي پاڻ بندي کان محروم
 ٿي وڃي ٿو.
 ۲۲۲ الله ۽ سندس رسول مقبول جي اطاعت کان.
 ۲۲۳ اها سزا ۽ هدايت آهي ته رسول الله صلي الله عليه وسلم
 جن سان صاف الله جو حڪم پهچائي ڇڏيو ته پوءِ جيڪو سندن فرض
 هو ادا ٿي ويو. هاڻي جيڪو منهن موڙي، سو عذاب جو حقدار
 آهي.
 ۲۲۴ شان نزول: هي آيت انهن صحابه ڪرام جي حق ۾ نازل
 ٿي، جيڪي شراب جي حرام ٿيڻ کان اڳ وفات ڪري ويا هئا. شراب
 جي حرمت جي حڪم نازل ٿيڻ کان پوءِ صحابه ڪرام کي انهن جو فڪر
 ٿيو ته انهن کان ان جي پڪڙ ٿيندي يا نه ٿيندي، انهن جي حق ۾ هي
 آيت نازل ٿي ۽ ته اهو بيو ته حرمت جي حڪم نازل ٿيڻ کان اڳ جن
 ۱۲ ايماندارن ڪجهه کاڌ وٺيو، سي گناهه آهين.
 ۲۲۵ آيت ۾ لفظ اتَّقُوا: جنهن جي معنيٰ ڊڄڻ ۽ پرهيز ڪرڻ
 آهي: ٽي ڀيرا آيو آهي. پهرئين مان شرڪ کان ڊڄڻ ۽ پرهيز ڪرڻ،
 ٻئي مان شراب ۽ جوا کان بچڻ ۽ ٽئين مان سڀني محرمات کان

پرهيز ڪرڻ مراد آهي. ڪن مفسرن جو قول آهي ته پهرئين مان شرڪ جو ڇڏڻ، ٻئي مان گناهه ۽ محرمات جو ڇڏڻ مراد آهي. ڪن جو قول آهي
 ته پهرئين مان سڀني حرام شين کان بچڻ ۽ ٻئي مان ان تي قائم رهڻ ۽ ٽئين مان وڃي جي نزول جي زماني ۾ يا ان کان پوءِ جيڪي شيون منع ڪيون ويون، انهن کي ڇڏي ڏيڻ مراد
 آهي (مدارك، خازن، جمل وغيره).

الصَّيْدَ تَنَالَهُ أَيْدِيكُمْ وَرِفَا حُكْمُ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَخَافُ بِالْغَيْبِ

جي ذري جي جنهن تائين توهان جاهت ۽ نيل پيچن ۲۲۶ جيئن الله سڃاڻي ٿي انهن جي جيڪي ان ۾ ڦاسن ۽ چنڊ آهن

مَنْ اَعْتَدَ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۙ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

ان کان پوءِ جيڪو حد تپيو ۲۲۷ تان جي لاءِ دردناڪ عذاب آهي. اي ايمان واري شڪار

لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ ۖ وَمَنْ قَتَلَ مِنْكُمْ مَتَعِدًا

ذڪيو جڏهن توهان احرام جي حالت ۾ هجي ۲۲۸ ۽ توهان مان جيڪو ان کي ارادي سان ماري ۲۲۹

فَجَزَاءٌ مِّمَّا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ

ت ان جو بدلو آهي اهڙو جانور جو پاين مان ڌڻ ۲۳۰ جنهن جي توهان مان به عادل امانت ڪن ۲۳۱

هَذَا يَلْبِغُ الْكَعْبَةَ أَوْ كِفَارَةً طَعَامَ فَسَكِينٍ أَوْ عَدَلٌ ذَلِكَ صِيَامًا

اهڙي ڀاتي جي ڪعبي کي پهچندڙ ۲۳۲ يا ڪفارو ڌي چند مسڪين جو ڪا ۲۳۳ يا ان جي برابر روزا

لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهٖ عَفَا اللَّهُ عَنْ سَلْفٍ ۖ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ

جيئن پنهنجي ڪم جو وبال چڪي. الله معاف فرمايو جيڪو ڏيڏيو ۲۳۴ جيڪو ماضي ڪندڙ ۲۳۵ الله ان

اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۙ أَحَلَّ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ

کان بدلو وٺندو ۽ الله غالب آهي بدلو وٺندڙ. حلال آهي توهان جي واسطي درياءُ جو شڪار ۽ ان جو ڪاڻو

مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلنَّاسِ ۚ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ۚ

توهان جي ۽ مسافرن جي فائدي جي واسطي ۽ توهان تي حرام آهي خشڪي جو شڪار ۲۳۶ جيستائين توهان اهڙا

اتَّقُوا اللَّهَ الذِّي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ۙ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ

براهي ۽ الله کان ڊڄو جنهن وقت ارهه ان کي مري ڏيڏيو آهي. الله ادب جي گهر ڪعبي کي

الْحَرَامَ قِيَمًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقُلُودَ ۚ

۲۲۶ سنه ۾ جنهن ۾ حديديه جو واقعو پيش آيو ۾ مسلمان اهو سان هئا. ان حالت ۾ اهي هن آزمائش ۾ آندو يا جو جهنگي جانور

۽ پکي ايترا گهڻا آيا جو انهن جي سوارين تي ڇا نٿي ويا ۽ حق سان پڪڙڻ يا هٿيار سان شڪار ڪرڻ بلڪل اختيار هو. الله تعاليٰ هي

آيت نازل فرمائي ۽ هن آزمائش ۾ اهي الله جي فضل سان ڪامياب ثابت ٿيا ۽ الله جي حڪم جي تعميل ۾ ثابت قدم رهيا (خازن وغيره).

۲۲۷ ۽ مبتلا ٿيڻ کان پوءِ نافرماني ڪري.

۲۲۸ مسئلو: احرام واري تي شڪار يعني خشڪي جي ڪنهن حشي جانور جو مارڻ حرام آهي. مسئلو: جانور جي طرف شڪار ڪرڻ جي

لاءِ اشارو ڪرڻ يا ڪنهن طرح ٻڌائڻ به شڪار ۾ داخل ۽ منع ٿيل آهي. مسئلو: احرام جي حالت ۾ هر وحشي جانور جو شڪار منع

ٿيل آهي توڙي اهو حلال هجي يا نه هجي. مسئلو: ڌواڻ هٿ ڌوئي، ڪانءُ، ڇو، سر، ڪٽي، بهنگو ۽ نانگ کي حديث ۾ فاسق

فرمايو ويو ۽ انهن جي قتل جي اجازت ڏني ويئي. مسئلو: مڇر جون ۽ ڪول، مک ۽ زمين جي ڪيڙن ۽ حملو ڪندڙ جانورن کي مارڻ معاف آهي (تفسير احمدي وغيره).

۲۲۹ مسئلو: احرام جي حالت ۾ جن جانورن جو مارڻ منع ٿيل آهي، اهي هر حال ۾ منع ٿيل آهن، ڇاڻي وائي يا ويسر مڇر، ڇاڻي وائي جو حڪم هن آيت مان معلوم ٿيو ۽ ويسر ۾ مارڻ جو حڪم

حديث شريف مان ثابت آهي (مدارڪ).

۲۳۰ اهڙي جانور ڌڻ مان مراد هي آهي ته قيمت ۾ صاويل جانور جي برابر هجي. حضرت امام ابو حنيفه ۽ امام ابو يوسف رحمۃ

الله تعاليٰ عليها جو به ٻئي قول آهي ۽ امام محمد ۽ امام شافعي رحمۃ الله تعاليٰ عليها وٽ پيدائش ۽ صورت ۾ صاويل جانور جي

مثل هجڻ مراد آهي (مدارڪ ۽ تفسير احمدي).

۲۳۱ يعني قيمت جو انداز وڪڻ ۽ اتان جي قيمت اعتبار ڪئي ويندي، جتي شڪار ماريو ويو هجي يا ان جي ويجهي مقام جي.

۲۳۲ يعني ڪفاري جي جانور جو مڪي جي حرم کان ٻاهر ڏيڇ ڪر درست ڏاڻي. مڪي مڪرم رهڻ گهرجي ۽ عين ڪعبي ۾ ڏيڇ به جائز ڏاڻي. انهي ڪري ڪعبي کي پهچندڙ فرمايو ويو. ڪعبي

جي اندر در فرمايو ويو ۽ ڪفارو ڪاڏي ياروئي سان ادا ڪيو وڃي

ت ان جي لاءِ مڪي مڪرم ۾ هجڻ جو قيد ڏاڻي، ٻاهر ۾ جائز آهي (تفسير احمدي وغيره). ۲۳۳ مسئلو: هي به جائز آهي ته شڪار جي قيمت جو اناج خريد ڪري مسڪين

کي هن طرح ڏئي جهره مسڪين کي صدقو نظر جي برابر ملي ۽ هي به جائز آهي ته ان قيمت ۾ جيئن مسڪين جا ايترا حصا ٿيندا هجن، اوترا روزا رکي. يعني ان حڪم کان پڻ

جيڪو شڪار ماريائين. ۲۳۵ هن آيت ۾ هي مسئلو بيان فرمايو ويو ته احرام واري لاءِ درياءُ جو شڪار حلال آهي ۽ خشڪي جو حرام. درياءُ جو شڪار اهو آهي، جنهن جي

پيدائش درياءُ ۾ ٿئي ۽ خشڪي جو شڪار اهو آهي، جنهن جي پيدائش خشڪي ۾ ٿئي. ۲۳۶ چوٽي ڏني ۽ ديني معاملن ۾ قيام ٿئي ٿو. خوف واري وائي پناه وٺي ٿو. ضعيفن کي اتي امن ملي ٿو، واپاري اتي لغو حاصل ڪن ٿا، حج ۽ عمري ڪرڻ وارا اتي حاضري حج جا مناسڪ ادا ڪن ٿا. ۲۳۷ يعني ذوالحج جو جنهن ۾ حج ادا ڪيو وڃي ٿو. ۲۳۸ چوٽي انهن ۾ وٺاب گهڻو آهي. انهن سڀني کي توهان جي مصلحت جي قيام جو سبب بڻايو ويو. ۲۳۹ پوءِ حرم ۽ احرام جي حرمت جو لحاظ رکيو. (الله تعاليٰ پنهنجي رحمت جي ذڪر فرمائڻ کان پوءِ پنهنجي صفت شديد العقاب ۽ سخت عذاب ۽ ذڪر فرمايو ته جيئن خوف ۽ اميد سان ايمان مڪمل ٿئي، ان کان پوءِ صفت غفور رحيم بيان فرمائي پنهنجي رحمت جي ڪشادگي جو اظهار فرمايائين.

هن آيت مرانهن کي باطل ڪيو ويو آهي. ٢٢٦ هجرت ۾ الله تعاليٰ انهن جانورن کي حرام ڪيو آهي. ان ٽنهن مان جي نسبت غلط آهي. ٢٢٨ هجرت جيڪي پنهنجن سرڙن جي چوڻ تي انهن شين کي حرام سمجهند آهن، ايترو به عقل و تار ڪو جيڪا شيءِ الله ۽ سندس رسول حرام ڪئي ان کي ڪو به حرام نه ٿو ڪري سگهي. ٢٢٩ هجرت يعني خدا ۽ رسول جي حڪمي تابعداري ڪريو ۽ سمجهي ڇڏيو ته هي شيون حرام آهن. ٢٣٠ هجرت يعني جيڪڏهن ابن قاذن جي تابعداري درست هجي ها ته اهي علم رکڻ ها ۽ سڌي رستي تي هجن ها. ٢٣١ هجرت مسلمان، ڪافرن جي مصرومي تي افسوس ڪندڙ آهن انهن کي بچي ڇڏيو. هوءَ ڪافر بغض ۾ مبتلا ٿي اسلام جي دولت کان محروم رهيا. الله تعاليٰ انهن جي تسلي فرمائي ڇڏي ته انهن جو ڪو نقصان نه آهي. امر بالمعروف ۽ نهی عن المنکر جو فرض ادا ڪري توهان ذهني کان آزاد ٿي چڪو. توهان پنهنجي نيڪي جي جزا حاصل ڪندؤ. عبد الله بن مبارڪ فرمايو ته هن آيت ۾ امر بالمعروف ۽ نهی عن المنکر جي واجب هجڻ جي تائيد ڪئي ويئي آهي. چوڻ پنهنجي فڪر رکڻ جي معنيٰ آهي ته هڪڙي جي خبر ٻي کي ڪري نيڪين جي رغبت ڏياري. برين کان روڪي (خازن).

٢٣٥ هجرت شان نزول. مهاجرن مان حضرت عمرو بن عاص جو غلام بديل واپار جي ارادي سان شام ملڪ توهانن بن نصر انهن سان گڏ روانو ٿيو. تن مان هڪ جو نالو تميم بن اوس ڌاري ۽ ٻئي جو نالو عدي بن بداء هو. شا ملڪ پنهنجي بديل بديلي ڏيڻ ۽ پوءِ پنهنجي سموري سامان جي هڪ فهرست لکي سامان ۾ وجهي ڇڏي پر تنهن جو اطلاع سائين کي ٿو ناهين. جڏهن مرض وڌو ته بديل تعليم ۽ عدي کي وصيت ڪئي ته سندس سموري سامان بديلي شريف پهچي سندس اهل کي ڏين. پوءِ بديل گذاري پوءِ ان جي موت کان پوءِ انهن پنهنجي سندس سامان ڏني. تنهن ۾ هڪ چاندي جو پيالو هو. جنهن تي سون جو ڪم ٿيل هو. ان ۾ ٻي سؤ مثقال چاندي هئي. بديل اهو پيالو بادشا کي نذر ڪرڻ جي لاءِ آندو هو. سندس وفات کان پوءِ سندس پنهنجي سائينان پيالي کي غائب ڪري ڇڏيو. اهي جڏهن پنهنجي ڪرڻ کان فارغ ٿي مديني ڏي پهتا ته بديل جو سامان سندس گهر وٺڻ جي حوالي ڪيائون. سامان ۾ انهن کي فهرست ملي. فهرست مطابق سامان ڀيٽيائون ته پيالو ٿو ناهي. سي تعمير عدي وٽ آيا ۽ پيالي بابت کانئن دريافت ڪرڻ لاءِ چيائون ته ڇا بديل ڪجهه سامان وڪيو هو؟ انهن چيو ته ڇا. چيائون ڪو ٻيو ڀيرو

بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ اِذَا جُوعُكُمْ تَوَهَّانَ كُنْهًا ۝ اِي ايمان وارو! ٢٣٦ هجرت توهان جي پاڻ ۾ شاهدي اڃڏهن توهان مان حَضَرَ اَحَدُكُمْ الْمَوْتُ حِيْنَ الْوَصِيَّةِ اثْنَيْنِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ اَوْ كُنْهَنَ فِيْ مَوْتٍ اِحْدَى ۝ وصيت ڪرڻ وقت توهان مان ٻه معتبر شخص آهن يا غيرن مان ٻه اُخْرَيْنِ مِّنْ غَيْرِكُمْ اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاصَابْتُمْ جُذْهَن تَوَهَّانَ مَلِكٌ مِّنْ سَفَرٍ قِي وَجُو پوءِ توهان کي موت جو حادثو مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَخْسَرُ مِمَّا رُبَّ بَعْدُ الصَّلَاةِ فَيَقْسِمْنَ بِاللّٰهِ اِنْ يَمُحِيْهُ يَوْمَ ۝ انهن پنهنجي کي نساڙ کان پوءِ وڪيرون ٿا. ٢٣٧ هجرت الله جو قسم ڪن جيڪڏهن اَنْتُمْ لَا تَشْتَرِيْ بِهٖ ثَمَنًا وَّلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا كُنْتُمْ شَهَادَةً تَوَهَّانَ کي ڪوشش پوي ٿي. ٢٣٨ هجرت اسان قسم جي بديلي ڪو خريد نه ڪنداسي. ٢٣٩ هجرت جيڪو توهان جي شاهدي نه لکائينداسي ائين ڪيو ته ان ۾ ڪو گنهگار نه هجيون پر جيڪو گنهگار نه هجي ان ۾ گناهه ڪونهي. ٢٤٠ هجرت الله اِنَّا اِذَا لَمَسَ الْاَلَمِيْنَ الْاٰثِمِيْنَ ۝ فَاَنْ عَزَّ عَلٰى اٰثِمٰى اسْتَحَقَّ اِثْمًا جي شاهدي نه لکائينداسي ائين ڪيو ته ان ۾ ڪو گنهگار نه هجيون پر جيڪو گنهگار نه هجي ان ۾ گناهه ڪونهي. ٢٤١ هجرت فَاُخْرَيْنِ يَقُوْمْنَ مَّقَامَهُمَا مِّنَ الَّذِيْنَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْاَوَّلِيْنَ ته انهن جي جاءِ تي ٻيا ٻيهن انهن مان جن کي ان گناهه يعني ڪڙي شاهدي جي ڪري نقصان پهتو هجي کي مٿي فَيَقْسِمْنَ بِاللّٰهِ لَشَهَادَتُنَا اَحَقُّ مِّنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اَعْتَدَيْنَا لَهَا وَدِيْقًا وَيَمَاجُن اِهي الله جو قسم ڪي چون ته ائين جي شاهدي ڏيڻ ٻنهي پنهنجي شاهدي کان ٻه اڻا ڇڏڻ ڏيڻا اِذَا لَمَسَ الظَّالِمِيْنَ ۝ ذٰلِكَ اَدْنٰى اَنْ يَّاتُوْا بِالْشَّهَادَةِ عَلٰى اٰثِمِيْنَ ۝ ائين هجي ته ظالمن ۾ شاخون هي قريبي تر آهي ته شاهدي جيئن حق آهي انهي طرح ادا وَجْهَهَا اَوْ يَخْفَا اَنْ تُرَدَّ اِيْمَانُ بَعْدَ اِيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ڪن يا ڊڄن ته مٿان ڪي قسم رد ڪجن انهن جي قسمن کان پوءِ ٢٤٢ هجرت الله کان ڊڄو ۽ وَاسْمَعُوا ۝ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ۝ يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ حُكْمَ هَدُو ۝ الله بي فرمانن کي هدايت نه ڏيندو آهي. جنهن ٽينهن الله رسولن کي الرُّسُلُ فَيَقُوْلُ مَاذَا اٰجَبْتُمْ قَالُوْا اَلَعَلَمُ لَنَا اِنَّكَ اَنْتَ عَلَمُ ڪڏهن فرمايئد ٿا. پوءِ فرمايئد توهان کي ڪهڙو جواب مليو؟ ڪن ائين ڪو ٻڌو آهي بيشڪ تون ئي

منزل ٢

معاملو ڪيو هئاسو؟ ٢٤٣ هجرت ڇا. چيائون ته بديل گهڻو عرصو بيمار رهيو ۽ ان پنهنجي علاج ۾ ڪجهه خرچ ڪيو؟ انهن چيو ته نه. اهو ته شهر پهچندي ئي ٿي پوءِ جلدي انتقال ڪري ويو. ان تي انهن ماڻهن جي چوڻ ۾ سندس سامان هڪ فهرست ملي آهي. جنهن ۾ ٻي سؤ مثقال چاندي جو سون سان چٽيل پيالو به درج آهي. اهو ٻڌي تميم ۽ عدي چيو ته اسان کي خبر نه آهي اسان کي جيڪا وصيت ڪئي هئائين ان مطابق اسان توهان کي سامان ٽوڙين. پيالي جي توهان کي خبر نه آهي. اهو مقدمو رسول ڪريم صلي الله عليه وسلم جن دربار اقدس ۾ پيش ڪيو ويو. تميم ۽ عدي اتي به انڪار ڪرڻ لڳا ۽ قسم ڪيائون. تنهن تي هي آيت نازل ٿي (خازن). حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہما جي روايت ۾ آهي ته پوءِ اهو پيالو مڪي مڪرم ۾ پڪڙيو ويو. جنهن وقت هو ان چيو ته مون اهو پيالو تميم ۽ عدي کان خريد ڪيو آهي. پيالي جي مالڪ جي وارثن مان ٻن شخصن تي قسم ڪيو ته اسان جي شاهدي. ان جي شاهدي کان وڌيڪ سچي آهي. اهو پيالو اسان جي مورث جو آهي. ان باري ۾ هي آيت نازل ٿي (ترميمي). ٢٤٣ هجرت يعني موت جو وقت ويجهو اچي. زندگي جي آئيد ڏهي. موت جا آثار ۽ نشان ظاهر ٿين. ٢٤٤ هجرت هن غار مان عصر جي نماز ۾ مراد آهي. چوڻ اهو ماڻهن جي اجتماع جو وقت ٿيندو آهي. حسن رحمۃ اللہ علیہ فرمايو ته ظهري نماز عصر جي نماز ۾ چوڻ حجاز وٽان مقدم انهي وقت ملي. ڪن اها حديث شريف ماضي ته جڏهن هي آيت نازل ٿي ته رسول ڪريم صلي الله عليه وسلم جن عصر جي نماز پڙهي عدي ۽ تميم کي گهرايو. تن ٻنهي کي مندر شريف وقت قسم ڏنائون. انهن ٻنهي قسم ڪيو. ان کان پوءِ مڪي مڪرم ۾ اهو پيالو پڪڙيو ويو. پوءِ جنهن شخص وقت هو ان چيو ته مون تميم ۽ عدي کان خريد ڪيو آهي (مداري). ٢٤٥ هجرت انهن جي امانت ۽ ديانت ۾ آهي هي چون ته. ٢٤٦ هجرت يعني ڪوڙ قسم ۾ اهو پيالو پڪڙيو ويو. ٢٤٦ هجرت خيانت جا ڪوڙ وغيره جا. ٢٤٧ هجرت اهي ميت جا اهل ۽ مائت آهن. ٢٤٨ هجرت اهڙي طرح بديل جي واقعي ۾ جڏهن سندس ٻن سائين جي خيانت ظاهر ٿي پئي ته بديل جي وارثن مان ٻن شخصن يعني قسم ڪيو ته اهو پيالو اسان جي مورث جو آهي ۽ اسان جي شاهدي. انهن ٻنهي جي شاهدي کان وڌيڪ درست آهي. ٢٤٩ هجرت مقصد هي آهي ته ان معاملي ۾ جيڪو حڪم ڏنو ويو ته عدي ۽ تميم جي قسمن کان پوءِ مال جي هٿ اچڻ تي ميت جي وارثن جا قسم ورتا ويا. اهو هن ڪري ته ماڻهو انهي واقعي

۲۸۰. بیشک توهان الله جارسلي آهين.

۲۸۱. پنهنجن پوين لاء، حوارين جي هن عرض ڪرڻ تي حضرت

عيسيٰ عليه السلام انهن کي تنهن روزن رکڻ جو حڪم ڏنو ۽

فرمايو ته جڏهن توهان انهن روزن کان فارغ ٿي ويندو ته پوءِ الله تعاليٰ کان

جيڪا به دعا گهرندؤ سا قبول ٿيندي. انهن روزن رکي دسترخوان جي لھڻ

جي دعا گھري، ان وقت حضرت عيسيٰ عليه السلام غسل فرمايو ته ٿلهولاس

پھريو ۽ ٻه رڪعتن نماز ادا ڪئي ۽ مٿي مبارڪ جھڪايو ۽ رويٰ ھئي دعا گھري

جنهن جو ايندڙ آيت ۾ ڪراھي.

۲۸۲. يعني اسان ان جي نزول جي دينهن کي عيد بنايون، ان جي تعظيم

ڪريون، خوشيون ملهايون، تنهنجي عبادت ڪريون، شڪر بجا آيون.

مسئو: هن مان معلوم ٿيو ته جنهن تي نهن الله تعاليٰ جي خاص رحمت نازل

ٿئي، تنهن تي دين کي عيد بناڻ ۽ خوشيون ملهائڻ، عبادتون ڪرڻ

شڪر الاهي بجا آڻڻ سان هن جو طريقو آهي ۽ ڪوشش نه آهي ته

سرور ڪونين صلي الله عليه وسلم جن جي تشريف آوري الله تعاليٰ جي

عظيم ترين نعمت ۽ بزرگ ترين رحمت آهي. انهي ڪري محبوب ڪير

صلي الله عليه وسلم جن جي ولادت شريف جي دينهن عيد ملهائڻ

۽ ميلاد شريف پڙهي شڪر الاهي بجا آڻي ۽ خوشي ۽ سرور ۽

راحت جو اظهار ڪرڻ مستحسن ۽ محمود ۽ الله جي مقبول ٻانهن

جو بهترين طريقو آهي.

۲۸۳. جيڪي ديندار اسان جي زماني ۾ آهن، تن جي ۽ جيڪي اسان

کان پوءِ اچن انهن جي.

۲۸۴. تنهنجي قدرت ۽ منهنجي نبوت جي.

۲۸۵. يعني دسترخوان نازل ٿيڻ کان پوءِ.

۲۸۶. اهڙي طرح آسمان کان دسترخوان نازل ٿيو، تنهن کان پوءِ

انهن مان جن ڪفر ڪيو، سي سورتون مسخ ڪري خنزير پيا ويا

۽ تن دينهن ۾ سمرور هلاڪي ويا.

۲۸۷. قيامت جي دينهن عيساين جي رسولي جي لاءِ.

۲۸۸. هن خطاب کي ٻڌي حضرت عيسيٰ عليه السلام ڏکي ويندو ۽

۲۸۹. سمورن نقصن ۽ عيبن کان ۽ ان کان ته ڪو تنهنجو شريڪ ٿي

سگهي.

۲۹۰. يعني جڏهن ڪو تنهنجو شريڪ نه ٿو ٿئي سگهي ته پوءِ ملن اهو

صَدَقْتُمْ وَأَنْتُمْ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ

تسون ته تراسان سان صحيح فرمايو ۽ اسان تي شاهد ٿي وڃون ۽ الله عيسيٰ پٽ مريم ۽ عرض ڪيو

اللَّهُمَّ إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا

اي الله اي اسان جا رب اسان تي آسمان کان خيرات نازل فرما ۽ جيئن اهو اسان جي واسطي عيد ٿئي، ۲۸۲

وَأَخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَأَرْسَلْنَا وَانْتَ خَيْرُ الرُّزْقِينَ قَالَ اللَّهُ ارْجِعْ

انسان جي اڳين پوين جي عيد ۽ تنهنجي طرف کان نشاني ۲۸۳ ۽ اسان کي رزق ڏي ۽ تون سٺن کان پلورن تي ڏيندڙ آهين.

مُزِلِّهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ مِنْكُمْ فَإِنِّي أَعَذُّبُ عَذَابًا لَّا

الله فرمايو ته مان اهو ته جي نازل ڪريان ٿو، پوءِ جي تي توهان مان جيڪو ڪفر ڪندو ۲۸۴ ۽ بیشڪ مان ڪيس اهو عذاب

أَعَذُّبُ بِهِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ وَذَقَالَ اللَّهُ يُعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ

ڏيندڙ جو سموري دنيا مان ڪنهن تي ڏڪندس، ۲۸۵ ۽ جڏهن الله فرمائيندو ۲۸۶ اي مريم جاپت

أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأَهْلِي الْهَيْئَةَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

عيسيٰ چا ته توهان کي چيو هو ته مون کي ۽ منهنجي ماڻ کي ۾ خدا ڪري مقرر ڪريو الله کان سواءِ ۲۸۷

قَالَ سُبْحَنَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ أَنْ كُنْتُ

عزمن ڪندو تنهنجي پاڪائي آهي ۲۸۸ مون کي اهڙي ڳالهه ڪرڻ ڏجڻا ٿي جنهن جو ٻڌڻي ۾ آهي ۲۸۹

قُلْتُ فَقَدْ عَلِمْتُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ

جيڪڏهن توهان کي چيو هو ته توکي ضرور معلوم هو تون جا ٻڌڻي ۾ منهنجي دل ۾ آهي ۲۹۰ ۽ توهان ان جيڪو تنهنجي علم ۾ آهي

إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ

بیشڪ تون ئي سمورن غيبن کي بهتر ڄاڻندڙ آهين ۲۹۱ ۽ انهن کي ڏيکيو مگر اهو ئي جنهن جو تون کي حڪم ڪيو هو

عَبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُمْ عَلَيْهِمْ شُهَدَاءَ مَا دُمْتُمْ فِيهِمْ

اهو هي ته الله جي مٿي ۾ ڪو جيڪو منجهڙو ته ڄاڻو آهي ۽ مان هن تي راقف هيس جيستائين مان انهن ۾ رهيس

فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ

پوءِ جڏهن توهان جو مون کي ڪٿي ورتو ۲۹۲ تون ئي مٿن نگهبان هيس ۽ هر شي ۽ تنهنجي سامهون

شَيْءٍ شَهِيدٌ إِنْ تَعَذَّبْهُمْ فَاتَهُمْ عَذَابُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ

حاضر آهي ۲۹۳ جيڪڏهن تون انهن کي عذاب ڏين ته اهي تنهنجا ٻانهن آهن ۽ جيڪڏهن کين تون بخشي ڇڏين

۲۹۴ ۽ منهنجو جواب انهن جو ڪنهن جو به حال توهان لکڻ ۾ آهي.

منزل ۲

مانهن کي ڪيئن چئي سگهندو هيس. ۲۹۱. علم کي الله تعاليٰ جي طرف نسبت ڪرڻ ۽ معاملن جي حوالي ڪري توبه ۽ عظمت الاهي جي سامهون پنهنجي مسڪيني جو اظهار ڪرڻ، سو حفيظ
عيسيٰ عليه السلام جي ادب جو نشان آهي. ۲۹۲. تَوَكَّلْتُ عَلَىَّ جي لفظ سان حضرت عيسيٰ عليه السلام جي موت تي دليل آڻڻ صحيح نه آهي، ڇو ته پهريائين ڏلفظ تَوَكَّلْتُ
جي لاءِ خاص نه آهي. ڪنهن شي جي پوري طور تي وڌڻ کي چوندا آهن، توري اها موت کان سواءِ هجي. جيئن قرآن شريف ۾ ارشاد ٿيل آهي ته، اللَّهُ يُتَوَكَّلُ عَلَى الْأَنْفُسِ
جِيْنَ مَوْتِهِنَّ وَالَّذِي لَمْ تَمُتْ وَفِ مَوْتِهَا. ۲۹۳. هجي جڏهن ته هي سوال ۽ جواب قيامت جي دينهن جو آهي، پوءِ جيڪڏهن لفظ (تو ٿي) موت جي معنيٰ ۾ به فرض ڪيو وڃي، تڏهن به حضرت
عيسيٰ عليه السلام جو موت، نزول کان اڳ ان مان ثابت نه ٿي سگهندو. ۲۹۴. ۽ منهنجو جواب انهن جو ڪنهن جو به حال توهان لکڻ ۾ آهي.

فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ

تدبيشڪ تون تي آهين غالب حڪمت وارو. ۱۵۵ الله فرمايو آهي ته اهو ڏينهن جنهن ۾ سچن کي مستند
صَدَقْتُمْ لَكُمْ جَعَلْتُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

سچ ڪم ڏيندو. انهن جي واسطي باغ آهن جن جي هيٺان نهرون جاري آهن. هميشه هيئن انهن
أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝

الله انهن کان راضي ٿيو آهي الله کان راضي. اها آهي وڏي ڪاميابي. الله جي واسطي تي آهي آسمان
مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

۽ زمين ۽ جوڪن انهن ۾ آهي سمورن جي بادشاهي ۽ اهو هر شيءِ تي قادر آهي. ۱۵۶
سُورَةُ الْاَنْعَامِ ۱۶۵

مُحَمَّدٌ مَكِّيٌّ ۝ اللَّهُ نَزَّلَتْ بِهِ الصُّرُوحَ الْمُبِينَةَ ۝ اللَّهُ نَزَّلَتْ بِهِ الصُّرُوحَ الْمُبِينَةَ ۝

الحمد لله الذي خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور ۝

سبحون خير من انهم قالوا ربهم يعبدون ۝ هو الذي خلقكم

مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا ۝ وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ

تَمُوتُونَ ۝ وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرُّكُمْ

وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ۝ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ

رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۝ فَقَدْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كَذَّبَتْ

قَوْمُ ثَمُودَ إِذْ كَانُوا يَكْفُرُونَ ۝ فَأَنزَلْنَا لَهُمْ ذُرِّيَّتَهُمْ فَمِنْ

بَيْنِهِمْ كَذِبٌ ۝ إِنَّ اللَّهَ يُدْعِي النَّاسَ إِلَىٰ دِينِهِ فَمَا يَتَّبِعُونَ إِلَّا

طَائِفَةً مِّنْهُمْ ۝ فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ

فَإِنَّهُمْ فِيهَا مُّحْمَقُونَ ۝ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَصِفُونَ أَعْمَالَهُمْ فِي

كُلِّ مَقَامٍ ۝ فَمَا يَتَّبِعُونَ إِلَّا طَائِفَةً مِّنْهُمْ ۝ فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ

يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ۝ فَمِنْ بَيْنِهِمْ سَاقُوتٌ ۝

فَإِنَّهُمْ فِيهَا مُّحْمَقُونَ ۝ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَصِفُونَ أَعْمَالَهُمْ فِي

۲۹۴ حضرت عيسيٰ عليه السلام کي معلوم آهي ته قوم ۾ جيڪي ماڻهو

ڪفر ۾ قائم رهيا، کي ايمان جي شرف سان مشرف ٿيا، ان کي سنڌ

بارگاہ الاهي ۾ رهي عرض آهي ته انهن مان جيڪي ڪفر ۾ قائم رهيا،

تن تي تون عذاب فرمائين ته بلڪل حق بجاءِ عدل وانصاف آهي؛

چو ته انهن حجت پوري ٿين کان پوءِ ڪفر اختيار ڪيو. ڪن ايمان

آندو. تن کي تون بخشين ته تهن جو فضل ۽ ڪرو آهي ته تهن جو رحم

حڪمت آهي. ۲۹۵ قيامت جو ڏينهن.

۲۹۶ جيڪي دنيا ۾ سڃاڻي ۾ رهيا، جيئن حضرت عيسيٰ عليه

السلام ۲۹۷ سچي کي ثواب ڏيڻ تي ۽ ڪوڙي کي عذاب فرمائڻ تي به.

مستلو :- قدرت ممڪنات سان متعلق ٿئي ٿي. ۽ واجبات ۽ محالات

سان، پوءِ معنيٰ آهي ته الله تعاليٰ هر امري ۾ ممڪن الوجود تي قادر آهي

(رجل). مستلو :- ڪوڙ وغيره عيب ۽ برائون الله سبحانه تبارڪ تعاليٰ

جي لا ۽ محال آهن. انهن کي قدرت هيٺ نه آهي ۽ هن آيت مان سنڌ

آڻڻ غلط ۽ باطل آهي.

۱۷ سورة انعام مڪي آهي. هن ۾ ويهه رڪوع ۽ هڪ سؤ پنجين

آيتون. ۽ هزار هڪ سؤ ڪلام ۽ ٻارهن هزار نو سؤ پنجين حرف آهن

حضرت ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنهما فرمايو ته هي سورة هڪ ئي رات

مڪي شريف ۾ نازل ٿي ۽ هن مان گڏ ستر هزار ملائڪا آيا، جن سان

آسمان جا پاسا پيرجي ويا. هي به هڪ روايت آهي ته اهي ملائڪا

تسبيح ۽ تقديس ڪندا آيا ۽ محراب ساڻين صلي الله عليه وسلم

سبحان ربك العظيم فرمايندي سر به سر ٿيا.

۱۸ حضرت زڪب احبار رضی اللہ تعالیٰ عنه فرمايو ته توري ۾ سڀ

کان اول اها ئي آيت آهي. هن آيت ۾ ٻانهن کي استغناء جي شان سان

گڏ محمد جي تعليم فرمائي ويئي آهي ۽ آسمان ۽ زمين جي پيدائش جو ذريعو

هن ڪري آهي ته انهن ۾ سنڌ جي لا ۽ گهڻا قدرت جا عجائب ۽

حڪمت جا غرائب ۽ عبرتون ۽ نفع آهن.

۱۹ يعني مرهڪ اونڊا ۽ روشنائي. توري اها اونڊا ۽ رت

جي هجي يا ڪفر جي يا جهالت جي يا جهمر جي ۽ روشني ترقي ڏينهن

جي هجي يا ايمان، هدايت، علم ۽ جنت جي. ظلمات کي جمع ۽ ڦري واحد

جي صيغي سان ذڪر فرمائڻ ۾ هن طرف اشارو آهي ته باطل جو دنيا تمام گهڻيون آهن ۽ سڄي دنيا هڪ دين اسلام.

۲۰ يعني اهڙن دليلن تي آگاه ٿيڻ ۽ قدرت جي اهڙن نشاني ۾ قسم

جي باوجود. ۲۱ ايستائين جو پڻ جي عبادت ڪن ٿا. جيتوڻيڪ هن ڳالھ جا اتراري آهن ته آسمان ۽ زمين جو پيدا ڪرڻ وارو الله آهي ۽ يعني توهان جي اصل حضرت آدم کي

جنهن جي نسل مان توهان پيدا ٿيو. ۲۲ فائدو :- هن ۾ مشرڪن جو رد آهي، جيڪي چوڻدا هئا ته هن اسان مري مٿي تي ويندا آهن، پوءِ ڪيئن زنده ڪيا ويندا آهن، انهن کي

بتايو ويو ته توهان جو اصل مٿي مان ئي آهي. پوءِ وري پهر پيدا ڪرڻ تي ڪهڙو تعجب! جنهن قادر پيدا ڪيو. ان جي قدرت کان، موت کان پوءِ جيئرو فرمائڻ کي بعيد

ڄاڻڻ ناداني آهي.

۲۳ جنهن جي پوري ٿيڻ تي توهان مري ويندؤ. ۲۴ مرڻ کان پوءِ اُٿارڻ جو. ۲۵ ان جو ڪو شريڪ ناهي. ۲۶ هتي حق مان قرآن مجيد جون آيتون مراد آهن يا

محجوب ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جن ۽ سندس معجزا. ۲۷ اها ڪهڙي عظمت واري آهي ۽ ان تي نٿو ٿي جو ان ۾ ڪهڙو وبال ۽ عذاب.

فَأَسْكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝ قُلْ أَعِدَّ
 جيسو سڪن آهي رات ڏينهن ۾ ۽ آهي اهو ئي ٻڌندڙ ڄاڻندڙ آهي. ۵۳ توهان فرمايو ڇا الله کان
 اللَّهُ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ
 سواءِ ڪنهن به کي والي ناهيان اهو الله جنهن آسمان ۽ زمين پيدا ڪيا ۽ ٻين کي ڪاري ٿو ۽ پاڻ کائڻ کان پاڪ آهي ۽
 قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
 توهان فرمايو ته مون کي حڪم آهي ته مون کان اڳ مان ئي ڪنڌ جهڪيان ۽ ۵۴ ۽ شرڪ وارن مان هرگز نه ٿي جو.
 الْمُشْرِكِينَ ۝ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
 توهان فرمايو جيڪڏهن مان پنهنجي رب جي نافرماني ڪريان ته مون کي وڏي ڏينهن ۾ عذاب جي عذاب جو خوف
 عَظِيمٍ ۝ مَنْ يُضَرْقُ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَجِعًا ۝ وَذَلِكَ الْقَوْمُ
 آهي ان ڏينهن جنهن کان عذاب هٽايو وڃي ضرور ان تي الله جي مهر يا نبي ۽ اها ئي جتي ڪاميابي
 الْمُبِينُ ۝ وَإِنْ يُسْأَلْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ۝
 آهي ۽ جيڪڏهن الله توکي ڪا تڪليف پهچائي ۽ ۵۵ ته ان کان سواءِ انهي تڪليف کي تڙو ۽ واري ڪونهي ۽
 إِنْ يُسْأَلْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ وَهُوَ الْقَاهِرُ
 جيڪڏهن توهان پڙهي ڪري ۽ اهو سڀ ڪجهه ڪري سگهي ٿو. ۵۶ اهو ئي غالب آهي پنهنجي
 قَوِيٌّ عِبَادَهُ ۝ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْحَمِيدُ ۝ قُلْ أَيْ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً
 ٻانڌن تي ۽ اهو ئي حڪمت واري خبردار آهي. توهان فرمايو سڀ کان وڏي شاهد ڪنهن جي تي سگهي ٿي
 قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ
 ۵۷ توهان فرمايو منهنجي ۽ توهان جي درميان الله شاهد آهي ۽ منهنجي طرفن ۾ قرآن جي وحي ٿي آهي جيئن تان
 بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَتَيْنَا لَكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ قُلْ لَا
 توهان کي ڊيڄاريان ۽ ۵۸ ۽ جنهن جنهن کي پيڇي ۽ ڇڏا توهان ۵۹ اها شاهد ڏيوتو ته الله سان گڏ ٻيا خدا آهن؟ توهان فرما
 أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ۝
 ۶۰ توهان فرما ۶۱ اها شاهد ڏيوتو ته توهان فرمايو اهو ئي ڏهڪ معبود آهي ۵۹ ۽ ٻيا ٻيا انهن کان جن کي توهان خدا جو شريڪ
 الَّذِينَ اتَّبَعُهَا لَكُتَبَ يَوْمَئِذٍ كَمَا يَعْرِفُونَ آبَاءَهُمُ الَّذِينَ
 ۶۲ ناهيا ۵۹ جن کي اسان ڪتاب تي لکيو ۵۹ هن نبي کي سڃاڻڻ ٿا ۵۹ جيئن پنهنجن پيءُن کي سڃاڻيندا آهن جن پاڻ

منزل ۲

۶۳ يعني سموري مڙوات انهيءَ جي ملڪيت آهي ۽ اهو سڀني جو خالق.
 مالڪ ۽ رب آهي. ۶۴ ان کان ڪا به شئي بچل نه آهي ۶۵ شان نزول.
 جدت هن ڪافر حضرت اقدس صلي الله عليه واله وسلم جن کي پنهنجن ابن
 ڌاڻن جي دين جي دعوت ڏني ۽ هي آيت نازل ٿي. ۶۶ يعني سموري مخلوق
 ان جي محتاج آهي ۽ اهو سڀني کان بي نياز آهي. ۶۷ ۶۸ چوڻ ڏي پنهنجي
 امت کان دين ميسابق هوندو آهي. ۶۹ يعني قيامت جي ڏينهن. ۷۰
 ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 ۱۰۱ ۱۰۲ ۱۰۳ ۱۰۴ ۱۰۵ ۱۰۶ ۱۰۷ ۱۰۸ ۱۰۹ ۱۱۰ ۱۱۱ ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ ۱۲۱ ۱۲۲ ۱۲۳ ۱۲۴ ۱۲۵ ۱۲۶ ۱۲۷ ۱۲۸ ۱۲۹ ۱۳۰ ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵ ۶۱۶ ۶۱۷ ۶۱۸ ۶۱۹ ۶۲۰ ۶۲۱ ۶۲۲ ۶۲۳ ۶۲۴ ۶۲۵ ۶۲۶ ۶۲۷ ۶۲۸ ۶۲۹ ۶۳۰ ۶۳۱ ۶۳۲ ۶۳۳ ۶۳۴ ۶۳۵ ۶۳۶ ۶۳۷ ۶۳۸ ۶۳۹ ۶۴۰ ۶۴۱ ۶۴۲ ۶۴۳ ۶۴۴ ۶۴۵ ۶۴۶ ۶۴۷ ۶۴۸ ۶۴۹ ۶۵۰ ۶۵۱ ۶۵۲ ۶۵۳ ۶۵۴ ۶۵۵ ۶۵۶ ۶۵۷ ۶۵۸ ۶۵۹ ۶۶۰ ۶۶۱ ۶۶۲ ۶۶۳ ۶۶۴ ۶۶۵ ۶۶۶ ۶۶۷ ۶۶۸ ۶۶۹ ۶۷۰ ۶۷۱ ۶۷۲ ۶۷۳ ۶۷۴ ۶۷۵ ۶۷۶ ۶۷۷ ۶۷۸ ۶۷۹ ۶۸۰ ۶۸۱ ۶۸۲ ۶۸۳ ۶۸۴ ۶۸۵ ۶۸۶ ۶۸۷ ۶۸۸ ۶۸۹ ۶۹۰ ۶۹۱ ۶۹۲ ۶۹۳ ۶۹۴ ۶۹۵ ۶۹۶ ۶۹۷ ۶۹۸ ۶۹۹ ۷۰۰ ۷۰۱ ۷۰۲ ۷۰۳ ۷۰۴ ۷۰۵ ۷۰۶ ۷۰۷ ۷۰۸ ۷۰۹ ۷۱۰ ۷۱۱ ۷۱۲ ۷۱۳ ۷۱۴ ۷۱۵ ۷۱۶ ۷۱۷ ۷۱۸ ۷۱۹ ۷۲۰ ۷۲۱ ۷۲۲ ۷۲۳ ۷۲۴ ۷۲۵ ۷۲۶ ۷۲۷ ۷۲۸ ۷۲۹ ۷۳۰ ۷۳۱ ۷۳۲ ۷۳۳ ۷۳۴ ۷۳۵ ۷۳۶ ۷۳۷ ۷۳۸ ۷۳۹ ۷۴۰ ۷۴۱ ۷۴۲ ۷۴۳ ۷۴۴ ۷۴۵ ۷۴۶ ۷۴۷ ۷۴۸ ۷۴۹ ۷۵۰ ۷۵۱ ۷۵۲ ۷۵۳ ۷۵۴ ۷۵۵ ۷۵۶ ۷۵۷ ۷۵۸ ۷۵۹ ۷۶۰ ۷۶۱ ۷۶۲ ۷۶۳ ۷۶۴ ۷۶۵ ۷۶۶ ۷۶۷ ۷۶۸ ۷۶۹ ۷۷۰ ۷۷۱ ۷۷۲ ۷۷۳ ۷۷۴ ۷۷۵ ۷۷۶ ۷۷۷ ۷۷۸ ۷۷۹ ۷۸۰ ۷۸۱ ۷۸۲ ۷۸۳ ۷۸۴ ۷۸۵ ۷۸۶ ۷۸۷ ۷۸۸ ۷۸۹ ۷۹۰ ۷۹۱ ۷۹۲ ۷۹۳ ۷۹۴ ۷۹۵ ۷۹۶ ۷۹۷ ۷۹۸ ۷۹۹ ۸۰۰ ۸۰۱ ۸۰۲ ۸۰۳ ۸۰۴ ۸۰۵ ۸۰۶ ۸۰۷ ۸۰۸ ۸۰۹ ۸۱۰ ۸۱۱ ۸۱۲ ۸۱۳ ۸۱۴ ۸۱۵ ۸۱۶ ۸۱۷ ۸۱۸ ۸۱۹ ۸۲۰ ۸۲۱ ۸۲۲ ۸۲۳ ۸۲۴ ۸۲۵ ۸۲۶ ۸۲۷ ۸۲۸ ۸۲۹ ۸۳۰ ۸۳۱ ۸۳۲ ۸۳۳ ۸۳۴ ۸۳۵ ۸۳۶ ۸۳۷ ۸۳۸ ۸۳۹ ۸۴۰ ۸۴۱ ۸۴۲ ۸۴۳ ۸۴۴ ۸۴۵ ۸۴۶ ۸۴۷ ۸۴۸ ۸۴۹ ۸۵۰ ۸۵۱ ۸۵۲ ۸۵۳ ۸۵۴ ۸۵۵ ۸۵۶ ۸۵۷ ۸۵۸ ۸۵۹ ۸۶۰ ۸۶۱ ۸۶۲ ۸۶۳ ۸۶۴ ۸۶۵ ۸۶۶ ۸۶۷ ۸۶۸ ۸۶۹ ۸۷۰ ۸۷۱ ۸۷۲ ۸۷۳ ۸۷۴ ۸۷۵ ۸۷۶ ۸۷۷ ۸۷۸ ۸۷۹ ۸۸۰ ۸۸۱ ۸۸۲ ۸۸۳ ۸۸۴ ۸۸۵ ۸۸۶ ۸۸۷ ۸۸۸ ۸۸۹ ۸۹۰ ۸۹۱ ۸۹۲ ۸۹۳ ۸۹۴ ۸۹۵ ۸۹۶ ۸۹۷ ۸۹۸ ۸۹۹ ۹۰۰ ۹۰۱ ۹۰۲ ۹۰۳ ۹۰۴ ۹۰۵ ۹۰۶ ۹۰۷ ۹۰۸ ۹۰۹ ۹۱۰ ۹۱۱ ۹۱۲ ۹۱۳ ۹۱۴ ۹۱۵ ۹۱۶ ۹۱۷ ۹۱۸ ۹۱۹ ۹۲۰ ۹۲۱ ۹۲۲ ۹۲۳ ۹۲۴ ۹۲۵ ۹۲۶ ۹۲۷ ۹۲۸ ۹۲۹ ۹۳۰ ۹۳۱ ۹۳۲ ۹۳۳ ۹۳۴ ۹۳۵ ۹۳۶ ۹۳۷ ۹۳۸ ۹۳۹ ۹۴۰ ۹۴۱ ۹۴۲ ۹۴۳ ۹۴۴ ۹۴۵ ۹۴۶ ۹۴۷ ۹۴۸ ۹۴۹ ۹۵۰ ۹۵۱ ۹۵۲ ۹۵۳ ۹۵۴ ۹۵۵ ۹۵۶ ۹۵۷ ۹۵۸ ۹۵۹ ۹۶۰ ۹۶۱ ۹۶۲ ۹۶۳ ۹۶۴ ۹۶۵ ۹۶۶ ۹۶۷ ۹۶۸ ۹۶۹ ۹۷۰ ۹۷۱ ۹۷۲ ۹۷۳ ۹۷۴ ۹۷۵ ۹۷۶ ۹۷۷ ۹۷۸ ۹۷۹ ۹۸۰ ۹۸۱ ۹۸۲ ۹۸۳ ۹۸۴ ۹۸۵ ۹۸۶ ۹۸۷ ۹۸۸ ۹۸۹ ۹۹۰ ۹۹۱ ۹۹۲ ۹۹۳ ۹۹۴ ۹۹۵ ۹۹۶ ۹۹۷ ۹۹۸ ۹۹۹ ۱۰۰۰ ۱۰۰۱ ۱۰۰۲ ۱۰۰۳ ۱۰۰۴ ۱۰۰۵ ۱۰۰۶ ۱۰۰۷ ۱۰۰۸ ۱۰۰۹ ۱۰۱۰ ۱۰۱۱ ۱۰۱۲ ۱۰۱۳ ۱۰۱۴ ۱۰۱۵ ۱۰۱۶ ۱۰۱۷ ۱۰۱۸ ۱۰۱۹ ۱۰۲۰ ۱۰۲۱ ۱۰۲۲ ۱۰۲۳ ۱۰۲۴ ۱۰۲۵ ۱۰۲۶ ۱۰۲۷ ۱۰۲۸ ۱۰۲۹ ۱۰۳۰ ۱۰۳۱ ۱۰۳۲ ۱۰۳۳ ۱۰۳۴ ۱۰۳۵ ۱۰۳۶ ۱۰۳۷ ۱۰۳۸ ۱۰۳۹ ۱۰۴۰ ۱۰۴۱ ۱۰۴۲ ۱۰۴۳ ۱۰۴۴ ۱۰۴۵ ۱۰۴۶ ۱۰۴۷ ۱۰۴۸ ۱۰۴۹ ۱۰۵۰ ۱۰۵۱ ۱۰۵۲ ۱۰۵۳ ۱۰۵۴ ۱۰۵۵ ۱۰۵۶ ۱۰۵۷ ۱۰۵۸ ۱۰۵۹ ۱۰۶۰ ۱۰۶۱ ۱۰۶۲ ۱۰۶۳ ۱۰۶۴ ۱۰۶۵ ۱۰۶۶ ۱۰۶۷ ۱۰۶۸ ۱۰۶۹ ۱۰۷۰ ۱۰۷۱ ۱۰۷۲ ۱۰۷۳ ۱۰۷۴ ۱۰۷۵ ۱۰۷۶ ۱۰۷۷ ۱۰۷۸ ۱۰۷۹ ۱۰۸۰ ۱۰۸۱ ۱۰۸۲ ۱۰۸۳ ۱۰۸۴ ۱۰۸۵ ۱۰۸۶ ۱۰۸۷ ۱۰۸۸ ۱۰۸۹ ۱۰۹۰ ۱۰۹۱ ۱۰۹۲ ۱۰۹۳ ۱۰۹۴ ۱۰۹۵ ۱۰۹۶ ۱۰۹۷ ۱۰۹۸ ۱۰۹۹ ۱۱۰۰ ۱۱۰۱ ۱۱۰۲ ۱۱۰۳ ۱۱۰۴ ۱۱۰۵ ۱۱۰۶ ۱۱۰۷ ۱۱۰۸ ۱۱۰۹ ۱۱۱۰ ۱۱۱۱ ۱۱۱۲ ۱۱۱۳ ۱۱۱۴ ۱۱۱۵ ۱۱۱۶ ۱۱۱۷ ۱۱۱۸ ۱۱۱۹ ۱۱۲۰ ۱۱۲۱ ۱۱۲۲ ۱۱۲۳ ۱۱۲۴ ۱۱۲۵ ۱۱۲۶ ۱۱۲۷ ۱۱۲۸ ۱۱۲۹ ۱۱۳۰ ۱۱۳۱ ۱۱۳۲ ۱۱۳۳ ۱۱۳۴ ۱۱۳۵ ۱۱۳۶ ۱۱۳۷ ۱۱۳۸ ۱۱۳۹ ۱۱۴۰ ۱۱۴۱ ۱۱۴۲ ۱۱۴۳ ۱۱۴۴ ۱۱۴۵ ۱۱۴۶ ۱۱۴۷ ۱۱۴۸ ۱۱۴۹ ۱۱۵۰ ۱۱۵۱ ۱۱۵۲ ۱۱۵۳ ۱۱۵۴ ۱۱۵۵ ۱۱۵۶ ۱۱۵۷ ۱۱۵۸ ۱۱۵۹ ۱۱۶۰ ۱۱۶۱ ۱۱۶۲ ۱۱۶۳ ۱۱۶۴ ۱۱۶۵ ۱۱۶۶ ۱۱۶۷ ۱۱۶۸ ۱۱۶۹ ۱۱۷۰ ۱۱۷۱ ۱۱۷۲ ۱۱۷۳ ۱۱۷۴ ۱۱۷۵ ۱۱۷۶ ۱۱۷۷ ۱۱۷۸ ۱۱۷۹ ۱۱۸۰ ۱۱۸۱ ۱۱۸۲ ۱۱۸۳ ۱۱۸۴ ۱۱۸۵ ۱۱۸۶ ۱۱۸۷ ۱۱۸۸ ۱۱۸۹ ۱۱۹۰ ۱۱۹۱ ۱۱۹۲ ۱۱۹۳ ۱۱۹۴ ۱۱۹۵ ۱۱۹۶ ۱۱۹۷ ۱۱۹۸ ۱۱۹۹ ۱۲۰۰ ۱۲۰۱ ۱۲۰۲ ۱۲۰۳ ۱۲۰۴ ۱۲۰۵ ۱۲۰۶ ۱۲۰۷ ۱۲۰۸ ۱۲۰۹ ۱۲۱۰ ۱۲۱۱ ۱۲۱۲ ۱۲۱۳ ۱۲۱۴ ۱۲۱۵ ۱۲۱۶ ۱۲۱۷ ۱۲۱۸ ۱۲۱۹ ۱۲۲۰ ۱۲۲۱ ۱۲۲۲ ۱۲۲۳ ۱۲۲۴ ۱۲۲۵ ۱۲۲۶ ۱۲۲۷ ۱۲۲۸ ۱۲۲۹ ۱۲۳۰ ۱۲۳۱ ۱۲۳۲ ۱۲۳۳ ۱۲۳۴ ۱۲۳۵ ۱۲۳۶ ۱۲۳۷ ۱۲۳۸ ۱۲۳۹ ۱۲۴۰ ۱۲۴۱ ۱۲۴۲ ۱۲۴۳ ۱۲۴۴ ۱۲۴۵ ۱۲۴۶ ۱۲۴۷ ۱۲۴۸ ۱۲۴۹ ۱۲۵۰ ۱۲۵۱ ۱۲۵۲ ۱۲۵۳ ۱۲۵۴ ۱۲۵۵ ۱۲۵۶ ۱۲۵۷ ۱۲۵۸ ۱۲۵۹ ۱۲۶۰ ۱۲۶۱ ۱۲۶۲ ۱۲۶۳ ۱۲۶۴ ۱۲۶۵ ۱۲۶۶ ۱۲۶۷ ۱۲۶۸ ۱۲۶۹ ۱۲۷۰ ۱۲۷۱ ۱۲۷۲ ۱۲۷۳ ۱۲۷۴ ۱۲۷۵ ۱۲۷۶ ۱۲۷۷ ۱۲۷۸ ۱۲۷۹ ۱۲۸۰ ۱۲۸۱ ۱۲۸۲ ۱۲۸۳ ۱۲۸۴ ۱۲۸۵ ۱۲۸۶ ۱۲۸۷ ۱۲۸۸ ۱۲۸۹ ۱۲۹۰ ۱۲۹۱ ۱۲۹۲ ۱۲۹۳ ۱۲۹۴ ۱۲۹۵ ۱۲۹۶ ۱۲۹۷ ۱۲۹۸ ۱۲۹۹ ۱۳۰۰ ۱۳۰۱ ۱۳۰۲ ۱۳۰۳ ۱۳۰۴ ۱۳۰۵ ۱۳۰۶ ۱۳۰۷ ۱۳۰۸ ۱۳۰۹ ۱۳۱۰ ۱۳۱۱ ۱۳۱۲ ۱۳۱۳ ۱۳۱۴ ۱۳۱۵ ۱۳۱۶ ۱۳۱۷ ۱۳۱۸ ۱۳۱۹ ۱۳۲۰ ۱۳۲۱ ۱۳۲۲ ۱۳۲۳ ۱۳۲۴ ۱۳۲۵ ۱۳۲۶ ۱۳۲۷ ۱۳۲۸ ۱۳۲۹ ۱۳۳۰ ۱۳۳۱ ۱۳۳۲ ۱۳۳۳ ۱۳۳۴ ۱۳۳۵ ۱۳۳۶ ۱۳۳۷ ۱۳۳۸ ۱۳۳۹ ۱۳۴۰ ۱۳۴۱ ۱۳۴۲ ۱۳۴۳ ۱۳۴۴ ۱۳۴۵ ۱۳۴۶ ۱۳۴۷ ۱۳۴۸ ۱۳۴۹ ۱۳۵۰ ۱۳۵۱ ۱۳۵۲ ۱۳۵۳ ۱۳۵۴ ۱۳۵۵ ۱۳۵۶ ۱۳۵۷ ۱۳۵۸ ۱۳۵۹ ۱۳۶۰ ۱۳۶۱ ۱۳۶۲ ۱۳۶۳ ۱۳۶۴ ۱۳۶۵ ۱۳۶۶ ۱۳۶۷ ۱۳۶۸ ۱۳۶۹ ۱۳۷۰ ۱۳۷۱ ۱۳۷۲ ۱۳۷۳ ۱۳۷۴ ۱۳۷۵ ۱۳۷۶ ۱۳۷۷ ۱۳۷۸ ۱۳۷۹ ۱۳۸۰ ۱۳۸۱ ۱۳۸۲ ۱۳۸۳ ۱۳۸۴ ۱۳۸۵ ۱۳۸۶ ۱۳۸۷ ۱۳۸۸ ۱۳۸۹ ۱۳۹۰ ۱۳۹۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۳ ۱۳۹۴ ۱۳۹۵ ۱۳۹۶ ۱۳۹۷ ۱۳۹۸ ۱۳۹۹ ۱۴۰۰ ۱۴۰۱ ۱۴۰۲ ۱۴۰۳ ۱۴۰۴ ۱۴۰۵ ۱۴۰۶ ۱۴۰۷ ۱۴۰۸ ۱۴۰۹ ۱۴۱۰ ۱۴۱۱ ۱۴۱۲ ۱۴۱۳ ۱۴۱۴ ۱۴۱۵ ۱۴۱۶ ۱۴۱۷ ۱۴۱۸ ۱۴۱۹ ۱۴۲۰ ۱۴۲۱ ۱۴۲۲ ۱۴۲۳ ۱۴۲۴ ۱۴۲۵ ۱۴۲۶ ۱۴۲۷ ۱۴۲۸ ۱۴۲۹ ۱۴۳۰ ۱۴۳۱ ۱۴۳۲ ۱۴۳۳ ۱۴۳۴ ۱۴۳۵ ۱۴۳۶ ۱۴۳۷ ۱۴۳۸ ۱۴۳۹ ۱۴۴۰ ۱۴۴۱ ۱۴۴۲ ۱۴۴۳ ۱۴۴۴ ۱۴۴۵ ۱۴۴۶ ۱۴۴۷ ۱۴۴۸ ۱۴۴۹ ۱۴۵۰ ۱۴۵۱ ۱۴۵۲ ۱۴۵۳ ۱۴۵۴ ۱۴۵۵ ۱۴۵۶ ۱۴۵۷ ۱۴۵۸ ۱۴۵۹ ۱۴۶۰ ۱۴۶۱ ۱۴۶۲ ۱۴۶۳ ۱۴۶۴ ۱۴۶۵ ۱۴۶۶ ۱۴۶۷ ۱۴۶۸ ۱۴۶

۵۶۰ ان جو شريڪ بناي يا جيڪا ڳالهه ان جي شان جي لائق ذهبيءَ انهن مان
ٿي انهن منسوب ڪري.

۵۶۱ يعني ڪجهه معذرت ذملي.

۵۶۲ جوساري عمر جي شريڪ کان ڦري ويا.

۵۶۳ ابوسفيانءَ وليدءَ نضرءَ ابوجهل وغيره کڏي تي محبوب نبي ڪريم
صلي الله عليه واله وسلم جن کي قرآن پاڪ جي تلاوت ٻڌڻ لڳا ته نضر کي
سندس ساٿين چيو ته محمد (صلي الله عليه واله وسلم) جن ڇا ٿا چون؟ چون
ڳوٺ مان دٿو ڄاڻان، زبان تي حرڪت ڏين ٿا ۽ آڳين جا قصا چون ٿا، جيئن
مان توهان کي ٻڌائيندو آهيان. ابوسفيان چيو ته سندن ڳالهيون مون کي بغير
معلوم ٿين ٿيون. ابوجهل چيو ته ان جي اقرار ڪرڻ کان مري وڃي بهتر
آهي، اُن تي هي آيت نازل ٿي.

۵۶۴ جن مان انهن جو مطلب ڪلام پاڪ جي وحي الاهي هجي جو
انڪار ڪرڻ آهي. ۵۶۵ يعني مشرڪ، ماڻهن کي قرآن شريف کان يا
رسول مقبول صلي الله عليه واله وسلم جن کان ۽ مٿان ايمان آڻڻ ۽
سندن تابعداري ڪرڻ کان روڪين ٿا. شان نزول: هي آيت مڪي
جي ڪافرن جي حق ۾ نازل ٿي، جيڪي ماڻهن کي سيد عام صلي الله عليه
وسلم جن تي ايمان آڻڻ ۽ سندن مجلس ۾ حاضر ٿيڻ ۽ قرآن ڪريم ٻڌڻ
کان روڪيندا هئا ۽ پاڻ به پري رهندا هئا ته ڪٿي ڪلام مبارڪ سندن
دل ۾ اثر نه ڪري وڃي. حضرت ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنهما فرمايو ته هي
آيت محبوب مديني جي چاچي ابوطالب جي حق ۾ نازل ٿي، جيڪو مشرڪن
کي ته حضور اقدس جن جي اڏاڻ پنهجائڻ کان روڪيندو هو پر پاڻ ايمان
آڻڻ کان بچندو هو. ۵۶۶ يعني ان جو نقصان پاڻ انهن کي پهچي ٿو.
۵۶۷ دنيا ۾، ۵۶۸ جيئن ڌرتي انهيءَ رڪوع ۾ ڪري چڪو ته
مشرڪن کي جڏهن فرمايو ويندو ته توهان جا شريڪ ڪٿي آهن ڏاهي
پنهجي ڪفر کي لڪائيندا ۽ الله جو قسم کڻي چوند اٿس انهن مشرڪ
دهائون. هن آيت ۾ ٻڌايو ويو ته جڏهن انهن تي ظاهر ٿي
ويندو، جيڪو اهي لڪائيندا هئا، يعني سندن ڪفر هن طرح ظاهر
ٿيندو ته سندن عنقا سندن ڪفر ۽ شرڪ جون شاهديون
ڏيندا، تڏهن اهي دنيا ۾ وڃي جي تمنا ڪندا.

خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۵۶۰ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ

ڪي نقصان ۾ وڌو اهي ايمان ڏيڻا آڻين. ۵۶۱ ان کان وڌيڪ ظالم ڪير ٿي سگهي ٿو جو الله تي ڪوڙ گهڙي

عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْآيَاتِ ۚ إِنَّهُ لَا يَفْقَهُمُ الظَّالِمُونَ ۵۶۱ وَيَوْمَ

۵۶۲ يا سندن آيتن کي ڪوڙو ڄاڻي. ۵۶۳ بيشڪ ظالم جو تڪرار وڌهندا ۽ جنهن ٿو ينهن

نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا آيِنَ شِرْكَائِكُمْ الذِّينَ

اسان سمن کي گڏ ڪنداسي (يا اٿا رينداسي) پوءِ مشرڪن کي فرمائينداسي ته ڪٿي آهن توهان جا اهي شريڪ جن جي

كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ۵۶۲ ثُمَّ لَمْ يَكُنْ فَجَسَدُ لَهُمُ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبُّنَا

توهان دعويٰ ڪندا هئا، پوءِ انهن کي ڪا ڳالهه ٺهندي نظريه ايندي ويهه مگر هي ته چوندا اسان کي الله رب ڄوڻ

مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ۵۶۳ اُنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ

اسان ته مشرڪ نه آهي. ۵۶۴ ڏس ته پنهنجي پاڻ تي ڪيئن ڪوڙ ڪئي. ۵۶۵ ۽ ۵۶۶ ۽ ۵۶۷ ۽ ۵۶۸ ۽ ۵۶۹ ۽ ۵۷۰ ۽ ۵۷۱ ۽ ۵۷۲ ۽ ۵۷۳ ۽ ۵۷۴ ۽ ۵۷۵ ۽ ۵۷۶ ۽ ۵۷۷ ۽ ۵۷۸ ۽ ۵۷۹ ۽ ۵۸۰ ۽ ۵۸۱ ۽ ۵۸۲ ۽ ۵۸۳ ۽ ۵۸۴ ۽ ۵۸۵ ۽ ۵۸۶ ۽ ۵۸۷ ۽ ۵۸۸ ۽ ۵۸۹ ۽ ۵۹۰ ۽ ۵۹۱ ۽ ۵۹۲ ۽ ۵۹۳ ۽ ۵۹۴ ۽ ۵۹۵ ۽ ۵۹۶ ۽ ۵۹۷ ۽ ۵۹۸ ۽ ۵۹۹ ۽ ۶۰۰ ۽ ۶۰۱ ۽ ۶۰۲ ۽ ۶۰۳ ۽ ۶۰۴ ۽ ۶۰۵ ۽ ۶۰۶ ۽ ۶۰۷ ۽ ۶۰۸ ۽ ۶۰۹ ۽ ۶۱۰ ۽ ۶۱۱ ۽ ۶۱۲ ۽ ۶۱۳ ۽ ۶۱۴ ۽ ۶۱۵ ۽ ۶۱۶ ۽ ۶۱۷ ۽ ۶۱۸ ۽ ۶۱۹ ۽ ۶۲۰ ۽ ۶۲۱ ۽ ۶۲۲ ۽ ۶۲۳ ۽ ۶۲۴ ۽ ۶۲۵ ۽ ۶۲۶ ۽ ۶۲۷ ۽ ۶۲۸ ۽ ۶۲۹ ۽ ۶۳۰ ۽ ۶۳۱ ۽ ۶۳۲ ۽ ۶۳۳ ۽ ۶۳۴ ۽ ۶۳۵ ۽ ۶۳۶ ۽ ۶۳۷ ۽ ۶۳۸ ۽ ۶۳۹ ۽ ۶۴۰ ۽ ۶۴۱ ۽ ۶۴۲ ۽ ۶۴۳ ۽ ۶۴۴ ۽ ۶۴۵ ۽ ۶۴۶ ۽ ۶۴۷ ۽ ۶۴۸ ۽ ۶۴۹ ۽ ۶۵۰ ۽ ۶۵۱ ۽ ۶۵۲ ۽ ۶۵۳ ۽ ۶۵۴ ۽ ۶۵۵ ۽ ۶۵۶ ۽ ۶۵۷ ۽ ۶۵۸ ۽ ۶۵۹ ۽ ۶۶۰ ۽ ۶۶۱ ۽ ۶۶۲ ۽ ۶۶۳ ۽ ۶۶۴ ۽ ۶۶۵ ۽ ۶۶۶ ۽ ۶۶۷ ۽ ۶۶۸ ۽ ۶۶۹ ۽ ۶۷۰ ۽ ۶۷۱ ۽ ۶۷۲ ۽ ۶۷۳ ۽ ۶۷۴ ۽ ۶۷۵ ۽ ۶۷۶ ۽ ۶۷۷ ۽ ۶۷۸ ۽ ۶۷۹ ۽ ۶۸۰ ۽ ۶۸۱ ۽ ۶۸۲ ۽ ۶۸۳ ۽ ۶۸۴ ۽ ۶۸۵ ۽ ۶۸۶ ۽ ۶۸۷ ۽ ۶۸۸ ۽ ۶۸۹ ۽ ۶۹۰ ۽ ۶۹۱ ۽ ۶۹۲ ۽ ۶۹۳ ۽ ۶۹۴ ۽ ۶۹۵ ۽ ۶۹۶ ۽ ۶۹۷ ۽ ۶۹۸ ۽ ۶۹۹ ۽ ۷۰۰ ۽ ۷۰۱ ۽ ۷۰۲ ۽ ۷۰۳ ۽ ۷۰۴ ۽ ۷۰۵ ۽ ۷۰۶ ۽ ۷۰۷ ۽ ۷۰۸ ۽ ۷۰۹ ۽ ۷۱۰ ۽ ۷۱۱ ۽ ۷۱۲ ۽ ۷۱۳ ۽ ۷۱۴ ۽ ۷۱۵ ۽ ۷۱۶ ۽ ۷۱۷ ۽ ۷۱۸ ۽ ۷۱۹ ۽ ۷۲۰ ۽ ۷۲۱ ۽ ۷۲۲ ۽ ۷۲۳ ۽ ۷۲۴ ۽ ۷۲۵ ۽ ۷۲۶ ۽ ۷۲۷ ۽ ۷۲۸ ۽ ۷۲۹ ۽ ۷۳۰ ۽ ۷۳۱ ۽ ۷۳۲ ۽ ۷۳۳ ۽ ۷۳۴ ۽ ۷۳۵ ۽ ۷۳۶ ۽ ۷۳۷ ۽ ۷۳۸ ۽ ۷۳۹ ۽ ۷۴۰ ۽ ۷۴۱ ۽ ۷۴۲ ۽ ۷۴۳ ۽ ۷۴۴ ۽ ۷۴۵ ۽ ۷۴۶ ۽ ۷۴۷ ۽ ۷۴۸ ۽ ۷۴۹ ۽ ۷۵۰ ۽ ۷۵۱ ۽ ۷۵۲ ۽ ۷۵۳ ۽ ۷۵۴ ۽ ۷۵۵ ۽ ۷۵۶ ۽ ۷۵۷ ۽ ۷۵۸ ۽ ۷۵۹ ۽ ۷۶۰ ۽ ۷۶۱ ۽ ۷۶۲ ۽ ۷۶۳ ۽ ۷۶۴ ۽ ۷۶۵ ۽ ۷۶۶ ۽ ۷۶۷ ۽ ۷۶۸ ۽ ۷۶۹ ۽ ۷۷۰ ۽ ۷۷۱ ۽ ۷۷۲ ۽ ۷۷۳ ۽ ۷۷۴ ۽ ۷۷۵ ۽ ۷۷۶ ۽ ۷۷۷ ۽ ۷۷۸ ۽ ۷۷۹ ۽ ۷۸۰ ۽ ۷۸۱ ۽ ۷۸۲ ۽ ۷۸۳ ۽ ۷۸۴ ۽ ۷۸۵ ۽ ۷۸۶ ۽ ۷۸۷ ۽ ۷۸۸ ۽ ۷۸۹ ۽ ۷۹۰ ۽ ۷۹۱ ۽ ۷۹۲ ۽ ۷۹۳ ۽ ۷۹۴ ۽ ۷۹۵ ۽ ۷۹۶ ۽ ۷۹۷ ۽ ۷۹۸ ۽ ۷۹۹ ۽ ۸۰۰ ۽ ۸۰۱ ۽ ۸۰۲ ۽ ۸۰۳ ۽ ۸۰۴ ۽ ۸۰۵ ۽ ۸۰۶ ۽ ۸۰۷ ۽ ۸۰۸ ۽ ۸۰۹ ۽ ۸۱۰ ۽ ۸۱۱ ۽ ۸۱۲ ۽ ۸۱۳ ۽ ۸۱۴ ۽ ۸۱۵ ۽ ۸۱۶ ۽ ۸۱۷ ۽ ۸۱۸ ۽ ۸۱۹ ۽ ۸۲۰ ۽ ۸۲۱ ۽ ۸۲۲ ۽ ۸۲۳ ۽ ۸۲۴ ۽ ۸۲۵ ۽ ۸۲۶ ۽ ۸۲۷ ۽ ۸۲۸ ۽ ۸۲۹ ۽ ۸۳۰ ۽ ۸۳۱ ۽ ۸۳۲ ۽ ۸۳۳ ۽ ۸۳۴ ۽ ۸۳۵ ۽ ۸۳۶ ۽ ۸۳۷ ۽ ۸۳۸ ۽ ۸۳۹ ۽ ۸۴۰ ۽ ۸۴۱ ۽ ۸۴۲ ۽ ۸۴۳ ۽ ۸۴۴ ۽ ۸۴۵ ۽ ۸۴۶ ۽ ۸۴۷ ۽ ۸۴۸ ۽ ۸۴۹ ۽ ۸۵۰ ۽ ۸۵۱ ۽ ۸۵۲ ۽ ۸۵۳ ۽ ۸۵۴ ۽ ۸۵۵ ۽ ۸۵۶ ۽ ۸۵۷ ۽ ۸۵۸ ۽ ۸۵۹ ۽ ۸۶۰ ۽ ۸۶۱ ۽ ۸۶۲ ۽ ۸۶۳ ۽ ۸۶۴ ۽ ۸۶۵ ۽ ۸۶۶ ۽ ۸۶۷ ۽ ۸۶۸ ۽ ۸۶۹ ۽ ۸۷۰ ۽ ۸۷۱ ۽ ۸۷۲ ۽ ۸۷۳ ۽ ۸۷۴ ۽ ۸۷۵ ۽ ۸۷۶ ۽ ۸۷۷ ۽ ۸۷۸ ۽ ۸۷۹ ۽ ۸۸۰ ۽ ۸۸۱ ۽ ۸۸۲ ۽ ۸۸۳ ۽ ۸۸۴ ۽ ۸۸۵ ۽ ۸۸۶ ۽ ۸۸۷ ۽ ۸۸۸ ۽ ۸۸۹ ۽ ۸۹۰ ۽ ۸۹۱ ۽ ۸۹۲ ۽ ۸۹۳ ۽ ۸۹۴ ۽ ۸۹۵ ۽ ۸۹۶ ۽ ۸۹۷ ۽ ۸۹۸ ۽ ۸۹۹ ۽ ۹۰۰ ۽ ۹۰۱ ۽ ۹۰۲ ۽ ۹۰۳ ۽ ۹۰۴ ۽ ۹۰۵ ۽ ۹۰۶ ۽ ۹۰۷ ۽ ۹۰۸ ۽ ۹۰۹ ۽ ۹۱۰ ۽ ۹۱۱ ۽ ۹۱۲ ۽ ۹۱۳ ۽ ۹۱۴ ۽ ۹۱۵ ۽ ۹۱۶ ۽ ۹۱۷ ۽ ۹۱۸ ۽ ۹۱۹ ۽ ۹۲۰ ۽ ۹۲۱ ۽ ۹۲۲ ۽ ۹۲۳ ۽ ۹۲۴ ۽ ۹۲۵ ۽ ۹۲۶ ۽ ۹۲۷ ۽ ۹۲۸ ۽ ۹۲۹ ۽ ۹۳۰ ۽ ۹۳۱ ۽ ۹۳۲ ۽ ۹۳۳ ۽ ۹۳۴ ۽ ۹۳۵ ۽ ۹۳۶ ۽ ۹۳۷ ۽ ۹۳۸ ۽ ۹۳۹ ۽ ۹۴۰ ۽ ۹۴۱ ۽ ۹۴۲ ۽ ۹۴۳ ۽ ۹۴۴ ۽ ۹۴۵ ۽ ۹۴۶ ۽ ۹۴۷ ۽ ۹۴۸ ۽ ۹۴۹ ۽ ۹۵۰ ۽ ۹۵۱ ۽ ۹۵۲ ۽ ۹۵۳ ۽ ۹۵۴ ۽ ۹۵۵ ۽ ۹۵۶ ۽ ۹۵۷ ۽ ۹۵۸ ۽ ۹۵۹ ۽ ۹۶۰ ۽ ۹۶۱ ۽ ۹۶۲ ۽ ۹۶۳ ۽ ۹۶۴ ۽ ۹۶۵ ۽ ۹۶۶ ۽ ۹۶۷ ۽ ۹۶۸ ۽ ۹۶۹ ۽ ۹۷۰ ۽ ۹۷۱ ۽ ۹۷۲ ۽ ۹۷۳ ۽ ۹۷۴ ۽ ۹۷۵ ۽ ۹۷۶ ۽ ۹۷۷ ۽ ۹۷۸ ۽ ۹۷۹ ۽ ۹۸۰ ۽ ۹۸۱ ۽ ۹۸۲ ۽ ۹۸۳ ۽ ۹۸۴ ۽ ۹۸۵ ۽ ۹۸۶ ۽ ۹۸۷ ۽ ۹۸۸ ۽ ۹۸۹ ۽ ۹۹۰ ۽ ۹۹۱ ۽ ۹۹۲ ۽ ۹۹۳ ۽ ۹۹۴ ۽ ۹۹۵ ۽ ۹۹۶ ۽ ۹۹۷ ۽ ۹۹۸ ۽ ۹۹۹ ۽ ۱۰۰۰ ۽ ۱۰۰۱ ۽ ۱۰۰۲ ۽ ۱۰۰۳ ۽ ۱۰۰۴ ۽ ۱۰۰۵ ۽ ۱۰۰۶ ۽ ۱۰۰۷ ۽ ۱۰۰۸ ۽ ۱۰۰۹ ۽ ۱۰۱۰ ۽ ۱۰۱۱ ۽ ۱۰۱۲ ۽ ۱۰۱۳ ۽ ۱۰۱۴ ۽ ۱۰۱۵ ۽ ۱۰۱۶ ۽ ۱۰۱۷ ۽ ۱۰۱۸ ۽ ۱۰۱۹ ۽ ۱۰۲۰ ۽ ۱۰۲۱ ۽ ۱۰۲۲ ۽ ۱۰۲۳ ۽ ۱۰۲۴ ۽ ۱۰۲۵ ۽ ۱۰۲۶ ۽ ۱۰۲۷ ۽ ۱۰۲۸ ۽ ۱۰۲۹ ۽ ۱۰۳۰ ۽ ۱۰۳۱ ۽ ۱۰۳۲ ۽ ۱۰۳۳ ۽ ۱۰۳۴ ۽ ۱۰۳۵ ۽ ۱۰۳۶ ۽ ۱۰۳۷ ۽ ۱۰۳۸ ۽ ۱۰۳۹ ۽ ۱۰۴۰ ۽ ۱۰۴۱ ۽ ۱۰۴۲ ۽ ۱۰۴۳ ۽ ۱۰۴۴ ۽ ۱۰۴۵ ۽ ۱۰۴۶ ۽ ۱۰۴۷ ۽ ۱۰۴۸ ۽ ۱۰۴۹ ۽ ۱۰۵۰ ۽ ۱۰۵۱ ۽ ۱۰۵۲ ۽ ۱۰۵۳ ۽ ۱۰۵۴ ۽ ۱۰۵۵ ۽ ۱۰۵۶ ۽ ۱۰۵۷ ۽ ۱۰۵۸ ۽ ۱۰۵۹ ۽ ۱۰۶۰ ۽ ۱۰۶۱ ۽ ۱۰۶۲ ۽ ۱۰۶۳ ۽ ۱۰۶۴ ۽ ۱۰۶۵ ۽ ۱۰۶۶ ۽ ۱۰۶۷ ۽ ۱۰۶۸ ۽ ۱۰۶۹ ۽ ۱۰۷۰ ۽ ۱۰۷۱ ۽ ۱۰۷۲ ۽ ۱۰۷۳ ۽ ۱۰۷۴ ۽ ۱۰۷۵ ۽ ۱۰۷۶ ۽ ۱۰۷۷ ۽ ۱۰۷۸ ۽ ۱۰۷۹ ۽ ۱۰۸۰ ۽ ۱۰۸۱ ۽ ۱۰۸۲ ۽ ۱۰۸۳ ۽ ۱۰۸۴ ۽ ۱۰۸۵ ۽ ۱۰۸۶ ۽ ۱۰۸۷ ۽ ۱۰۸۸ ۽ ۱۰۸۹ ۽ ۱۰۹۰ ۽ ۱۰۹۱ ۽ ۱۰۹۲ ۽ ۱۰۹۳ ۽ ۱۰۹۴ ۽ ۱۰۹۵ ۽ ۱۰۹۶ ۽ ۱۰۹۷ ۽ ۱۰۹۸ ۽ ۱۰۹۹ ۽ ۱۱۰۰ ۽ ۱۱۰۱ ۽ ۱۱۰۲ ۽ ۱۱۰۳ ۽ ۱۱۰۴ ۽ ۱۱۰۵ ۽ ۱۱۰۶ ۽ ۱۱۰۷ ۽ ۱۱۰۸ ۽ ۱۱۰۹ ۽ ۱۱۱۰ ۽ ۱۱۱۱ ۽ ۱۱۱۲ ۽ ۱۱۱۳ ۽ ۱۱۱۴ ۽ ۱۱۱۵ ۽ ۱۱۱۶ ۽ ۱۱۱۷ ۽ ۱۱۱۸ ۽ ۱۱۱۹ ۽ ۱۱۲۰ ۽ ۱۱۲۱ ۽ ۱۱۲۲ ۽ ۱۱۲۳ ۽ ۱۱۲۴ ۽ ۱۱۲۵ ۽ ۱۱۲۶ ۽ ۱۱۲۷ ۽ ۱۱۲۸ ۽ ۱۱۲۹ ۽ ۱۱۳۰ ۽ ۱۱۳۱ ۽ ۱۱۳۲ ۽ ۱۱۳۳ ۽ ۱۱۳۴ ۽ ۱۱۳۵ ۽ ۱۱۳۶ ۽ ۱۱۳۷ ۽ ۱۱۳۸ ۽ ۱۱۳۹ ۽ ۱۱۴۰ ۽ ۱۱۴۱ ۽ ۱۱۴۲ ۽ ۱۱۴۳ ۽ ۱۱۴۴ ۽ ۱۱۴۵ ۽ ۱۱۴۶ ۽ ۱۱۴۷ ۽ ۱۱۴۸ ۽ ۱۱۴۹ ۽ ۱۱۵۰ ۽ ۱۱۵۱ ۽ ۱۱۵۲ ۽ ۱۱۵۳ ۽ ۱۱۵۴ ۽ ۱۱۵۵ ۽ ۱۱۵۶ ۽ ۱۱۵۷ ۽ ۱۱۵۸ ۽ ۱۱۵۹ ۽ ۱۱۶۰ ۽ ۱۱۶۱ ۽ ۱۱۶۲ ۽ ۱۱۶۳ ۽ ۱۱۶۴ ۽ ۱۱۶۵ ۽ ۱۱۶۶ ۽ ۱۱۶۷ ۽ ۱۱۶۸ ۽ ۱۱۶۹ ۽ ۱۱۷۰ ۽ ۱۱۷۱ ۽ ۱۱۷۲ ۽ ۱۱۷۳ ۽ ۱۱۷۴ ۽ ۱۱۷۵ ۽ ۱۱۷۶ ۽ ۱۱۷۷ ۽ ۱۱۷۸ ۽ ۱۱۷۹ ۽ ۱۱۸۰ ۽ ۱۱۸۱ ۽ ۱۱۸۲ ۽ ۱۱۸۳ ۽ ۱۱۸۴ ۽ ۱۱۸۵ ۽ ۱۱۸۶ ۽ ۱۱۸۷ ۽ ۱۱۸۸ ۽ ۱۱۸۹ ۽ ۱۱۹۰ ۽ ۱۱۹۱ ۽ ۱۱۹۲ ۽ ۱۱۹۳ ۽ ۱۱۹۴ ۽ ۱۱۹۵ ۽ ۱۱۹۶ ۽ ۱۱۹۷ ۽ ۱۱۹۸ ۽ ۱۱۹۹ ۽ ۱۲۰۰ ۽ ۱۲۰۱ ۽ ۱۲۰۲ ۽ ۱۲۰۳ ۽ ۱۲۰۴ ۽ ۱۲۰۵ ۽ ۱۲۰۶ ۽ ۱۲۰۷ ۽ ۱۲۰۸ ۽ ۱۲۰۹ ۽ ۱۲۱۰ ۽ ۱۲۱۱ ۽ ۱۲۱۲ ۽ ۱۲۱۳ ۽ ۱۲۱۴ ۽ ۱۲۱۵ ۽ ۱۲۱۶ ۽ ۱۲۱۷ ۽ ۱۲۱۸ ۽ ۱۲۱۹ ۽ ۱۲۲۰ ۽ ۱۲۲۱ ۽ ۱۲۲۲ ۽ ۱۲۲۳ ۽ ۱۲۲۴ ۽ ۱۲۲۵ ۽ ۱۲۲۶ ۽ ۱۲۲۷ ۽ ۱۲۲۸ ۽ ۱۲۲۹ ۽ ۱۲۳۰ ۽ ۱۲۳۱ ۽ ۱۲۳۲ ۽ ۱۲۳۳ ۽ ۱۲۳۴ ۽ ۱۲۳۵ ۽ ۱۲۳۶ ۽ ۱۲۳۷ ۽ ۱۲۳۸ ۽ ۱۲۳۹ ۽ ۱۲۴۰ ۽ ۱۲۴۱ ۽ ۱۲۴۲ ۽ ۱۲۴۳ ۽ ۱۲۴۴ ۽ ۱۲۴۵ ۽ ۱۲۴۶ ۽ ۱۲۴۷ ۽ ۱۲۴۸ ۽ ۱۲۴۹ ۽ ۱۲۵۰ ۽ ۱۲۵۱ ۽ ۱۲۵۲ ۽ ۱۲۵۳ ۽ ۱۲۵۴ ۽ ۱۲۵۵ ۽ ۱۲۵۶ ۽ ۱۲۵۷ ۽ ۱۲۵۸ ۽ ۱۲۵۹ ۽ ۱۲۶۰ ۽ ۱۲۶۱ ۽ ۱۲۶۲ ۽ ۱۲۶۳ ۽ ۱۲۶۴ ۽ ۱۲۶۵ ۽ ۱۲۶۶ ۽ ۱۲۶۷ ۽ ۱۲۶۸ ۽ ۱۲۶۹ ۽ ۱۲۷۰ ۽ ۱۲۷۱ ۽ ۱۲۷۲ ۽ ۱۲۷۳ ۽ ۱۲۷۴ ۽ ۱۲۷۵ ۽ ۱۲۷۶ ۽ ۱۲۷۷ ۽ ۱۲۷۸ ۽ ۱۲۷۹ ۽ ۱۲۸۰ ۽ ۱۲۸۱ ۽ ۱۲۸۲ ۽ ۱۲۸۳ ۽ ۱۲۸۴ ۽ ۱۲۸۵ ۽ ۱۲۸۶ ۽ ۱۲۸۷ ۽ ۱۲۸۸ ۽ ۱۲۸۹ ۽ ۱۲۹۰ ۽ ۱۲۹۱ ۽ ۱۲۹۲ ۽ ۱۲۹۳ ۽ ۱۲۹۴ ۽ ۱۲۹۵ ۽ ۱۲۹۶ ۽ ۱۲۹۷ ۽ ۱۲۹۸ ۽ ۱۲۹۹ ۽ ۱۳۰۰ ۽ ۱۳۰۱ ۽ ۱۳۰۲ ۽ ۱۳۰۳ ۽ ۱۳۰۴ ۽ ۱۳۰۵ ۽ ۱۳۰۶ ۽ ۱۳۰۷ ۽ ۱۳۰۸ ۽ ۱۳۰۹ ۽ ۱۳۱۰ ۽ ۱۳۱۱ ۽ ۱۳۱۲ ۽ ۱۳۱۳ ۽ ۱۳۱۴ ۽ ۱۳۱۵ ۽ ۱۳۱۶ ۽ ۱۳۱۷ ۽ ۱۳۱۸ ۽ ۱۳۱۹ ۽ ۱۳۲۰ ۽ ۱۳۲۱ ۽ ۱۳۲۲ ۽ ۱۳۲۳ ۽ ۱۳۲۴ ۽ ۱۳۲۵ ۽ ۱۳۲۶ ۽ ۱۳۲۷ ۽ ۱۳۲۸ ۽ ۱۳۲۹ ۽ ۱۳۳۰ ۽ ۱۳۳۱ ۽ ۱۳۳۲ ۽ ۱۳۳۳ ۽ ۱۳۳۴ ۽ ۱۳۳۵ ۽ ۱۳۳۶ ۽ ۱۳۳۷ ۽ ۱۳۳۸ ۽ ۱۳۳۹ ۽ ۱۳۴۰ ۽ ۱۳۴۱ ۽ ۱۳۴۲ ۽ ۱۳۴۳ ۽ ۱۳۴۴ ۽ ۱۳۴۵ ۽ ۱۳۴۶ ۽ ۱۳۴۷ ۽ ۱۳۴۸ ۽ ۱۳۴۹ ۽ ۱۳۵۰ ۽ ۱۳۵۱ ۽ ۱۳۵۲ ۽ ۱۳۵۳ ۽ ۱۳۵۴ ۽ ۱۳۵۵ ۽ ۱۳۵۶ ۽ ۱۳۵۷ ۽ ۱۳۵۸ ۽ ۱۳۵۹ ۽ ۱۳۶۰ ۽ ۱۳۶۱ ۽ ۱۳۶۲ ۽ ۱۳۶۳ ۽ ۱۳۶۴ ۽ ۱۳۶۵ ۽ ۱۳۶۶ ۽ ۱۳۶۷ ۽ ۱۳۶۸ ۽ ۱۳۶۹ ۽ ۱۳۷۰ ۽ ۱۳۷۱ ۽ ۱۳۷۲ ۽ ۱۳۷۳ ۽ ۱۳۷۴ ۽ ۱۳۷۵ ۽ ۱۳۷۶ ۽ ۱۳۷۷ ۽ ۱۳۷۸ ۽ ۱۳۷۹ ۽ ۱۳۸۰ ۽ ۱۳۸۱ ۽ ۱۳۸۲ ۽ ۱۳۸۳ ۽ ۱۳۸۴ ۽ ۱۳۸۵ ۽ ۱۳۸۶ ۽ ۱۳۸۷ ۽ ۱۳۸۸ ۽ ۱۳۸۹ ۽ ۱۳۹۰ ۽ ۱۳۹۱ ۽ ۱۳۹۲ ۽ ۱۳۹۳ ۽ ۱۳۹۴ ۽ ۱۳۹۵ ۽ ۱۳۹۶ ۽ ۱۳۹۷ ۽ ۱۳۹۸ ۽ ۱۳۹۹ ۽ ۱۴۰۰ ۽ ۱۴۰۱ ۽ ۱۴۰۲ ۽ ۱۴۰۳ ۽ ۱۴۰۴ ۽ ۱۴۰۵ ۽ ۱۴۰۶ ۽ ۱۴۰۷ ۽ ۱۴۰۸ ۽ ۱۴۰۹ ۽ ۱۴۱۰ ۽ ۱۴۱۱ ۽ ۱۴۱۲ ۽ ۱۴۱۳ ۽ ۱۴۱۴ ۽ ۱۴۱۵ ۽ ۱۴۱۶ ۽ ۱۴۱۷ ۽ ۱۴۱۸ ۽ ۱۴۱۹ ۽ ۱۴۲۰ ۽ ۱۴۲۱ ۽ ۱۴۲۲ ۽ ۱۴۲۳ ۽ ۱۴۲۴ ۽ ۱۴۲۵ ۽ ۱۴۲۶ ۽ ۱۴۲۷ ۽ ۱۴۲۸ ۽ ۱۴۲۹ ۽ ۱۴۳۰ ۽ ۱۴۳۱ ۽ ۱۴۳۲ ۽ ۱۴۳۳ ۽ ۱۴۳۴ ۽ ۱۴۳۵ ۽ ۱۴۳۶ ۽ ۱۴۳۷ ۽ ۱۴۳۸ ۽ ۱۴۳۹ ۽ ۱۴۴۰ ۽ ۱۴۴۱ ۽ ۱۴۴۲ ۽ ۱۴۴۳ ۽ ۱۴۴۴ ۽ ۱۴۴۵ ۽ ۱۴۴۶ ۽ ۱۴۴۷ ۽ ۱۴۴۸ ۽ ۱۴۴۹ ۽ ۱۴۵۰ ۽ ۱۴۵۱ ۽ ۱۴۵۲ ۽ ۱۴۵۳ ۽ ۱۴۵۴ ۽ ۱۴۵۵ ۽ ۱۴۵۶ ۽ ۱۴۵۷ ۽ ۱۴۵۸ ۽ ۱۴۵۹ ۽ ۱۴۶۰ ۽ ۱۴۶۱ ۽ ۱۴۶۲ ۽ ۱۴۶۳ ۽ ۱۴۶۴ ۽ ۱۴۶۵ ۽ ۱۴۶۶ ۽ ۱۴۶۷ ۽ ۱۴۶۸ ۽ ۱۴۶۹ ۽ ۱۴۷۰ ۽ ۱۴۷۱ ۽ ۱۴۷۲ ۽ ۱۴۷۳ ۽ ۱۴۷۴ ۽ ۱۴۷۵ ۽ ۱۴۷۶ ۽ ۱۴۷۷ ۽ ۱۴۷۸ ۽ ۱۴۷۹ ۽ ۱۴۸۰ ۽ ۱۴۸۱ ۽ ۱۴۸۲ ۽ ۱۴۸۳ ۽ ۱۴۸۴ ۽ ۱۴۸۵ ۽ ۱۴۸۶ ۽ ۱۴۸۷ ۽ ۱۴۸۸ ۽ ۱۴۸۹ ۽ ۱۴۹۰ ۽ ۱۴۹۱ ۽ ۱۴۹۲ ۽ ۱۴۹۳ ۽

مِنْ قَبْلُ وَكَوْرُدُّوْا لِعَادُوْا لِمَا نُهُوْا عَنْهُ وَانْتَهُمْ لَكَذِبُوْنَ ﴿٢٨﴾
 پر جي اهي واپس موڪليا وڃن توري به اهوئي ڪندا جنهن کان کين روڪيو ويو هو ۽ بيشڪ اهي ضرور ڪوٽڙا آهن.
 وَقَالُوا اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوْثِيْنَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ
 ۽ چون ٿا ڳاڙهي ته اهي مگر اڻڄاڻي دنيا جي زندگي ۽ اسان کي وري اڻٿوڻ آهي. ۽ ۲۹ ۽ ڪڏهن تون
 تَرَائِ اِذْ وَقَفُوْا عَلٰی رَبِّهِمْ قَالَ الْاِیْسُ هٰذَا يَالْحَقُّ قَالَوْا بَلٰی
 ۳۰ ۽ ۲۸ ۽ ۲۹ ۽ ۳۰ ۽ ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوْا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿٣٠﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِيْنَ
 پنهنجي رب جو قسم ۽ فرمائيندو ته هاڻي عذاب چڪو پنهنجي ڪفر جو. بيشڪ گهاٽي مرهيا اهي جن
 كَذَبُوْا بِلِقَاءِ اللّٰهِ حَتّٰی اِذَا جَاءَتْهُمْ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوْا يٰحَسْرَتُنَا
 پنهنجي رب سامان جو انڪار ڪيو. تان جو مٿن قيامت اوجھڙي وئي. چون ٿا ڳاڙهي هاڻي افسوس اسان جو
 عَلٰی مَا فَرَّطْنَا فِيْهَا وَهُمْ يَحْمِلُوْنَ اَوْزَارَهُمْ عَلٰی ظُهُورِهِمْ اِلَّا سَاءَ
 ان تي جو ان جي مڇڻ ۾ اسان ڪٿي به اهي پنهنجو بار پنهنجي پٺي تي ڏوڪيندا هوندا. ۽ ۳۰ ۽ ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 مَا يَزِيْرُوْنَ ﴿٣١﴾ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَلَكِنَّ اِلَآءِ الْاٰخِرَةِ
 خراب بار کنيو سگهيا آهن ۽ دنيا جي حياتي به اهي مگر راند روند ۽ بيشڪ آخرت جو گھر
 خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ يَتَّقُوْنَ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿٣٢﴾ قَدْ نَعْلَمُ اِنَّهٗ لَيَحْزَنُكَ
 ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 الَّذِيْ يَقُوْلُوْنَ قَالَتْهُمْ لَا يَكْدِبُوْنَكَ وَلٰكِنَّ الظَّٰلِمِيْنَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ
 ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 يٰحَسَدُوْنَ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ كَذَّبْتَ رُسُلًا مِّنْ قَبْلِكَ فَصَبْرًا عَلٰی مَا
 انڪار ڪن ٿا ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 كَذَبُوْا وَاُوْدُوْا حَتّٰی اَنۡتَهُمْ نَصْرًا وَلَا مَبَدَّلَ لِكَلِمَتِ اللّٰهِ
 ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ذٰلِكَ فِیۡ اٰیٰتَيْنِ جَوٰنِحْنِیۡنِ الشَّٰجِیۡنِ مَذٰلِیۡ وَهٖ ۽ اللّٰهُ جِيۡ كَلَمَنۡ كِيۡ قَدِیۡرُۡنِ وَاۡرُوۡكُوۡرِۡنِ وَهٖ
 وَلَقَدْ جَاۡءَكَ مِنْ نَّبِیِّ الْمُرْسَلِیۡنَ ﴿٣٥﴾ وَاِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَیْكَ
 ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰

منزل ۲

۲۸ يعني جيڪي ڪافر نبوت ۽ آخرت جا انڪاري آهن. تن جو اول
 هي هوءَ جڏهن نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جن ڪافرن کي قيامت
 جي احوال ۽ آخرت جي زندگي ۽ ايماندارن ۽ فرمانبردارن جي ثواب ۽ ڪافرن
 ۽ نافرمانن تي عذاب جو ذڪر فرمايو ته ڪافر چون ٿا ڳاڙهي بس زندگي ته
 دنيا جي ئي آهي. ۲۹ ۽ ۳۰ ۽ ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰

۲۹ ۽ ۳۰ ۽ ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۰ ۽ ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰
 ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽

۱۹۰ انهن جي ايمان جي طرف کان سيد عالم صلي الله عليه وسلم
جن جي اميد منقطع ڪرڻ مقصد آهي ته جيئن کين انهن جي اعتراض ۽
۱۹۱ ۽ ايمان ۽ اسٽس سان پڻ ۽ تڪليف ۽ تي
۱۹۲ دل لڳائي سمجھڻ جي لاءِ اهي ئي نصيحتون حاصل ڪندا آهن
۱۹۳ ۽ سڄي دين جي دعوت قبول ڪندا آهن
۱۹۴ ۱۹۵ يعني ڪافرن.

وقف غفران النصف
عند البعض على يمينه وقف منزل

۱۳۰ ۽ پنهنجن عملن جي جزا حاصل ڪندا .
۱۳۱ مڪي جي ڪافرن .

۱۵۰ کا ٺرڻ جي گهراڻي ۽ سرڪشي ايتري حد تائين پهچي ٿي
وئي جو انهن گهڻن آيتن ۽ معجزن تي، جيڪي انهن محبوب
سيد عالم صلي الله عليه وسلم جن کان مشاهد اڪيا هئا، ڦٽا ٿي
ڏڪي ۽ سڀني جا انڪاري ٿيا ۽ اهڙي آيت طلب ڪرڻ لڳا جنهن
سان الله جو عذاب ٿئي ۽ جيئن انهن چيو هو **اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا**
هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْلُظْ عَلَيْنَا حَبْرًا مِّنَ السَّمَاءِ، اي اسان
جا الله! جيڪڏهن اهو حق آهي ته جيڪي طرف کان تڙيو ۽ اسان تي آسمان
کان پٿر وساءِ (تفسير ابر السعود) .

۵۲۔ نہ تاجاں تہ ان جو نزل سندن لاء مصیبت آھی، جو انکا
 کرڻ سان ئی هلاڪ ڪیائيندا .

ڪله يعني سمورا جاندار، توڙي اهي چڙيا يا هجن يا ڦاڙيندڙ
جانور يا پکي، توهان وانگر اُمتون آهن. اها مماثلت سمورن وجهن
سان ٿي ٿا ٿي، ڪن سان آهي. انهن سڀن جي بيان ۾ ڪن مفسرن
فرمايو آهي حيدر توهان وانگر الله کي سڃاڻڻ، هڪ جانشين جي
تسليم پڙهڻ ۽ عبادت ڪرڻا. ڪن جو قول آهي ته اهي مخلوق
هجن پر توهان وانگر آهن، ڪن چيو ته اهي انسانن وانگر پالڻ وارا آهن
رڪن ٽيءَ هڪٻئي کان سڪڙ ۽ سمجهڻ جي ڪرڻا. ڪن جو قول
آهي ته رومي طلب ڪرڻ، هلاڪت کان بچڻ، نرو مادي جو امتياز
ڪرڻ پر توهان وانگر آهن، ڪن چيو ته پيدا ٿيڻ، مرن ۽ مرن کان
نرو حساب جي لاڙ آڻڻ پر توهان وانگر آهن

۵۵ یعنی سمورن عملن ۽ سموري ماڳان و ماڳئون جڙهن
مرسان آهي ۽ سمورن نشين جو به علم هن ۾ آهي. هن ڪتاب مان ٿي.

إِعْرَاضَهُمْ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَامًا فِي

تہ جیڪڏهن توکان ٿي سگهي زمين ۾ ڪا سرنگ نٿا لاش ڪري آسمان تي چڙهڻ جي واسطي تڏا ڪڍ

السَّمَاءِ فَتَاتِيَهُمْ بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ فَلَا

پوء انهن جي واسطي نشاني وٺي اچ وڪڙ ۽ الله گهري هات انهن کي هدايت ٿي وڌ ڪري ها

تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾ إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ

یو ای پندرتون هرگز نادان دتی. مجینداته اهی آهن جیکه پنددا آهن. و نه

وَالْمَوْتِ سَعَتْهُمُ اللَّهُ ثُمَّ اللَّهُ يَرْحَمُ ۖ وَقَالَ الْمَوْلَانُ

[illegible]

عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُخْلِقَ مَا يَشَاءُ بِفَضْلِهِ الْعَظِيمِ

چونہ لتي سندس رب جي طرفان ۱۵ تون فرماء ۽ الله قادر آهي جو ڪابه نشانِي لاهي پر

لَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَيْرٍ

انھن ۾ گھٹا سفا جاھل آھن. ۵۶ ۽ نہ آھي ڪا به زمين ۾ رھندڙ ۽ نہ ئي ڪو پکي

يُطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَّمًا مُنَاكِمًا فَفِطْنًا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ

جو پنهجي پرن سان اڏامي تو مگر توها وانگر امتون ۽ اسان ڪتاب ميرڪا به گهٽتائي نه ڇڏي آهي ۽

ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَهُمْ فِي

پوء پنهنجي رب جي طرف اُتاريا ويندا ۽ ۹۹ جن اساجي آيتن کي ڪوڙو سمجھيو پوء اءِ ڪونگا آهن ۽

الطَّمِثِ مَنْ يَشَاءُ اللَّهُ يَصْرِفُهُ وَمَنْ يَشَاءُ يُجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ

سُـمِّـيْـتَـمُ قَا۟لَ اِنَّكَ اِمْرٌءٌ مُّسْتَقْبَلُ السَّاعَةِ

٩٢ تون فرمائے پلا بدایو تہ جیعدن ترمہان فی اللہ جو عذاب اچی یا قیامت قائم تھی

أَعْتَرَ اللَّهَ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٠﴾ بَلْ إِلَٰهُ تَدْعُونَ

٢٦١
٢٦٢
٢٦٣
٢٦٤
٢٦٥
٢٦٦
٢٦٧
٢٦٨
٢٦٩
٢٧٠
٢٧١
٢٧٢
٢٧٣
٢٧٤
٢٧٥
٢٧٦
٢٧٧
٢٧٨
٢٧٩
٢٨٠
٢٨١
٢٨٢
٢٨٣
٢٨٤
٢٨٥
٢٨٦
٢٨٧
٢٨٨
٢٨٩
٢٩٠
٢٩١
٢٩٢
٢٩٣
٢٩٤
٢٩٥
٢٩٦
٢٩٧
٢٩٨
٢٩٩
٣٠٠
٣٠١
٣٠٢
٣٠٣
٣٠٤
٣٠٥
٣٠٦
٣٠٧
٣٠٨
٣٠٩
٣١٠
٣١١
٣١٢
٣١٣
٣١٤
٣١٥
٣١٦
٣١٧
٣١٨
٣١٩
٣٢٠
٣٢١
٣٢٢
٣٢٣
٣٢٤
٣٢٥
٣٢٦
٣٢٧
٣٢٨
٣٢٩
٣٣٠
٣٣١
٣٣٢
٣٣٣
٣٣٤
٣٣٥
٣٣٦
٣٣٧
٣٣٨
٣٣٩
٣٤٠
٣٤١
٣٤٢
٣٤٣
٣٤٤
٣٤٥
٣٤٦
٣٤٧
٣٤٨
٣٤٩
٣٥٠
٣٥١
٣٥٢
٣٥٣
٣٥٤
٣٥٥
٣٥٦
٣٥٧
٣٥٨
٣٥٩
٣٦٠
٣٦١
٣٦٢
٣٦٣
٣٦٤
٣٦٥
٣٦٦
٣٦٧
٣٦٨
٣٦٩
٣٧٠
٣٧١
٣٧٢
٣٧٣
٣٧٤
٣٧٥
٣٧٦
٣٧٧
٣٧٨
٣٧٩
٣٨٠
٣٨١
٣٨٢
٣٨٣
٣٨٤
٣٨٥
٣٨٦
٣٨٧
٣٨٨
٣٨٩
٣٩٠
٣٩١
٣٩٢
٣٩٣
٣٩٤
٣٩٥
٣٩٦
٣٩٧
٣٩٨
٣٩٩
٤٠٠
٤٠١
٤٠٢
٤٠٣
٤٠٤
٤٠٥
٤٠٦
٤٠٧
٤٠٨
٤٠٩
٤١٠
٤١١
٤١٢
٤١٣
٤١٤
٤١٥
٤١٦
٤١٧
٤١٨
٤١٩
٤٢٠
٤٢١
٤٢٢
٤٢٣
٤٢٤
٤٢٥
٤٢٦
٤٢٧
٤٢٨
٤٢٩
٤٣٠
٤٣١
٤٣٢
٤٣٣
٤٣٤
٤٣٥
٤٣٦
٤٣٧
٤٣٨
٤٣٩
٤٤٠
٤٤١
٤٤٢
٤٤٣
٤٤٤
٤٤٥
٤٤٦
٤٤٧
٤٤٨
٤٤٩
٤٥٠
٤٥١
٤٥٢
٤٥٣
٤٥٤
٤٥٥
٤٥٦
٤٥٧
٤٥٨
٤٥٩
٤٦٠
٤٦١
٤٦٢
٤٦٣
٤٦٤
٤٦٥
٤٦٦
٤٦٧
٤٦٨
٤٦٩
٤٧٠
٤٧١
٤٧٢
٤٧٣
٤٧٤
٤٧٥
٤٧٦
٤٧٧
٤٧٨
٤٧٩
٤٨٠
٤٨١
٤٨٢
٤٨٣
٤٨٤
٤٨٥
٤٨٦
٤٨٧
٤٨٨
٤٨٩
٤٩٠
٤٩١
٤٩٢
٤٩٣
٤٩٤
٤٩٥
٤٩٦
٤٩٧
٤٩٨
٤٩٩
٥٠٠
٥٠١
٥٠٢
٥٠٣
٥٠٤
٥٠٥
٥٠٦
٥٠٧
٥٠٨
٥٠٩
٥١٠
٥١١
٥١٢
٥١٣
٥١٤
٥١٥
٥١٦
٥١٧
٥١٨
٥١٩
٥٢٠
٥٢١
٥٢٢
٥٢٣
٥٢٤
٥٢٥
٥٢٦
٥٢٧
٥٢٨
٥٢٩
٥٣٠
٥٣١
٥٣٢
٥٣٣
٥٣٤
٥٣٥
٥٣٦
٥٣٧
٥٣٨
٥٣٩
٥٤٠
٥٤١
٥٤٢
٥٤٣
٥٤٤
٥٤٥
٥٤٦
٥٤٧
٥٤٨
٥٤٩
٥٥٠
٥٥١
٥٥٢
٥٥٣
٥٥٤
٥٥٥
٥٥٦
٥٥٧
٥٥٨
٥٥٩
٥٦٠
٥٦١
٥٦٢
٥٦٣
٥٦٤
٥٦٥
٥٦٦
٥٦٧
٥٦٨
٥٦٩
٥٧٠
٥٧١
٥٧٢
٥٧٣
٥٧٤
٥٧٥
٥٧٦
٥٧٧
٥٧٨
٥٧٩
٥٨٠
٥٨١
٥٨٢
٥٨٣
٥٨٤
٥٨٥
٥٨٦
٥٨٧
٥٨٨
٥٨٩
٥٩٠
٥٩١
٥٩٢
٥٩٣
٥٩٤
٥٩٥
٥٩٦
٥٩٧
٥٩٨
٥٩٩
٦٠٠
٦٠١
٦٠٢
٦٠٣
٦٠٤
٦٠٥
٦٠٦
٦٠٧
٦٠٨
٦٠٩
٦١٠
٦١١
٦١٢
٦١٣
٦١٤
٦١٥
٦١٦
٦١٧
٦١٨
٦١٩
٦٢٠
٦٢١
٦٢٢
٦٢٣
٦٢٤
٦٢٥
٦٢٦
٦٢٧
٦٢٨
٦٢٩
٦٣٠
٦٣١
٦٣٢
٦٣٣
٦٣٤
٦٣٥
٦٣٦
٦٣٧
٦٣٨
٦٣٩
٦٤٠
٦٤١
٦٤٢
٦٤٣
٦٤٤
٦٤٥
٦٤٦
٦٤٧
٦٤٨
٦٤٩
٦٥٠
٦٥١
٦٥٢
٦٥٣
٦٥٤
٦٥٥
٦٥٦
٦٥٧
٦٥٨
٦٥٩
٦٦٠
٦٦١
٦٦٢
٦٦٣
٦٦٤
٦٦٥
٦٦٦
٦٦٧
٦٦٨
٦٦٩
٦٧٠
٦٧١
٦٧٢
٦٧٣
٦٧٤
٦٧٥
٦٧٦
٦٧٧
٦٧٨
٦٧٩
٦٨٠
٦٨١
٦٨٢
٦٨٣
٦٨٤
٦٨٥
٦٨٦
٦٨٧
٦٨٨
٦٨٩
٦٩٠
٦٩١
٦٩٢
٦٩٣
٦٩٤
٦٩٥
٦٩٦
٦٩٧
٦٩٨
٦٩٩
٧٠٠
٧٠١
٧٠٢
٧٠٣
٧٠٤
٧٠٥
٧٠٦
٧٠٧
٧٠٨
٧٠٩
٧١٠
٧١١
٧١٢
٧١٣
٧١٤
٧١٥
٧١٦
٧١٧
٧١٨
٧١٩
٧٢٠
٧٢١
٧٢٢
٧٢٣
٧٢٤
٧٢٥
٧٢٦
٧٢٧
٧٢٨
٧٢٩
٧٣٠
٧٣١
٧٣٢
٧٣٣
٧٣٤
٧٣٥
٧٣٦
٧٣٧
٧٣٨
٧٣٩
٧٤٠
٧٤١
٧٤٢
٧٤٣
٧٤٤
٧٤٥
٧٤٦
٧٤٧
٧٤٨
٧٤٩
٧٥٠
٧٥١
٧٥٢
٧٥٣
٧٥٤
٧٥٥
٧٥٦
٧٥٧
٧٥٨
٧٥٩
٧٦٠
٧٦١
٧٦٢
٧٦٣
٧٦٤
٧٦٥
٧٦٦
٧٦٧
٧٦٨
٧٦٩
٧٧٠
٧٧١
٧٧٢

فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِن شَاءَ وَتَلْسُونَهُ مَنًى شَرًّا كُونُ ۖ وَلَقَدْ

٩٥
پوءِ جيڪڏهن اهو چاهي جنهن جي واسطي ان کي پڪارو تان کي ناري ڇڏي ۽ شريڪن کي وساري ڇڏيندو. ٩٦

منزل ۲

قرآن کريم مراد آهي يا لوح محفوظ (جمل وغيره). ۸۹. ۽ سڀني جانورن ۽ پکين جو حساب ٿيندو ان کان پوءِ اهي مغي ڪيا ويندا. ۹۰. جو حق مڃڻ ۽ حق ڳالهائڻ کين ميسر آهي. ۹۱. جهالت، حيرت ۽ ڪفرجي. ۹۲. اسلام جي توفيق عطا فرمائي. ۹۳. ۽ جن کي دنيا ۾ معبود مڃيندا هيو، تنهن کان حاجت رواي ٿي گذرندو. ۹۴. پنهنجي ان دعويٰ ۾ معاذ الله! بت معبود آهن ته پوءِ ان وقت انهن کي سڏيو، مگر ائين نه ڪندو. ۹۵. پوءِ ان مصيبت کي. ۹۶. جنهن کي پنهنجي باطل عقيدن ۾ معبود ڄاڻندا هيو، ۽ انهن تن انهن وڃي انهن کي معلوم آهي ته اهي توهان جي ڪردارن جي سڳن

أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَآخَذْنَا لَهُمُ الْبَاسَ وَالضَّرَّاءَ لَعَلَّهُمْ
يَتَضَرَّعُونَ ﴿٣٦﴾ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ
طَرَفُ عَاجِزِي كُنَّ هُمْ يَحْذَرُونَ ﴿٣٧﴾ فَكَلَّمْنَا سَوَآءَ مَذْمُورِي
الشَّيْطَانِ أَنَّهُمْ سَمِعُوا نَجْوَىٰ شَيْطَانِهِمْ يَكُونُ لَكُمْ عَذَابٌ
بِئْسَ مَا لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ الْعَذَابِ ﴿٣٨﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن أَخَذَ اللَّهُ
سَمْعَكُمْ وَبَصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ مَّن إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ
يَأْتِيكُمْ بِهِمْ لَأُطْرِكَنَّ نَصْرُ الْآلِيتِ ثُمَّ هُمْ يَصْطَلُونَ ﴿٣٩﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن أَنُكُمُ عَذَابُ اللَّهِ بَعْتَهُ أَوْ جَهَنَّمَ هَلْ
يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا
مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۚ فَمَن أَمَنَ وَاصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤١﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَكْسِبُ لَهُمُ الْعَذَابُ
مَن كُوْنُهُمْ ۚ جَنَاسَانِ جِي آيَتِنَ كَسِي كُورُ وَجِي ۚ اَنهَن كِي عَذَابِ پَمچندو

منزل ۲

۱۹۹ اکین دوستدي.

۱۹۰ يعني كافرن کان سواء چو ته انهن پنهنجي جانين تي ظلم ڪيو ۽ اها هلاڪت سندن حق ۾ عذاب آهي . ۱۹۱ ايمان وارن کي جنت ۽ ثواب جون خوشخبريون
پڌائيندڙ ۽ ڪافرن کي جهنم ۽ عذاب کان ڊيڄاريندڙ
۱۹۲ نيك عمل ڪري.

۹۷ فقيريءَ ۽ بگ ۽ بيماري وغيره ۾ مبتلا ڪيوسين .
۹۸ الله جي طرف رجوع ڪن ، پنهنجن گناهن کان باز اچن .

۹۹ اهي الله جي بازگهه ۾ عاجزي ڪرڻ جي بجاءِ ڪفر ۽
تڪذيب تي اصرار رهايا .

۱۰۰ ۽ اهي ڪنهن به طرح نصيحت قبول ڪندڙ نه ٿيا ، نه پيش
آيل مصيبتن سان ، نه نئين سگورن جي نصيحتن سان .

۱۰۱ صحت ، سلامتي ، رزق جي ڪشادگي ۽ عيش وغيره جا .

۱۰۲ ۽ پنهنجو پاڻ کي ان جو حقدار سمجهيائون ۽ فارون وانگر
تڪبر ڪرڻ لڳا .

۱۰۳ ۽ عذاب ۾ مبتلا ڪري ڇڏيو .

۱۰۴ ۽ سمورائي هلاڪ ڪيا ويا ، باقي ڪوبه ڇڏي نٿو ڇو .

۱۰۵ هن مان معلوم ٿيو ته گمراهن ، بي دينن ۽ ظالمن جي هلاڪت
الله تعاليٰ جي نعمت آهي ، ان تي شڪر ڪرڻ گهرجي .

۱۰۶ علم ۽ معرفت جو سمورو نظام تباهي وڃي .

۱۰۷ هن جو جواب اهوئي آهي ته ڪوئي نه آهي ، پر هائي توڙي
تي مضبوط دليل قائم ٿي ويو ته خدا هن الله کان سواءِ ڪو ايتري
طاقت ۽ اختيار وارو نه آهي ته پروردگار جي عبادت جو لائق صرف اهوئي
آهي ۽ شرڪ بدترين ظلم ۽ جرم آهي .

۱۰۸ جنهن جا آثار ۽ نشان اڳي معلوم نه هجن .

ويحي ان كان پوء توبه كړي ۽ سږدي ويحي پوء بيشك الله بخشمار مسرتون

منزل ۲

جي وچ ۾ تعارض جو ڦاٽل ٿيڻ پوندو ۽ اهو باطل آهي. مفسر،
(خازن، مدارڪ ۽ جمل وغيره)، ۱۱۴ ۽ اهو ئي نبي جو ڪم آهي،
اهو ئي ڪندس جنهن جو مون کي حڪم مليو آهي. ۱۱۵ مؤمن ۽ ڪافر
جن جي خدمت اقدس ۾ آئي، انهن ذوق محب سائين جي چوڳ
کي انهن ماڻهن ساڳڏوڻ ۽ پشرواچي ٿو. جيڪڏهن توهان انهن کي پڻ
ان کي منظور فرمايو، اُن تي هي آيت نازل ٿي. ۱۱۶ سڀني جو
حساب نه آهي. حاصل مقصد هي آهي ته اهي ضعيف فقير راجن جو
جي طريقي سان، ۱۱۷ جو انهن کي ايمان ۽ هدايت نصيب ڪيا
الله تعاليٰ تي اعتراض ڪرڻ آهي ته غريب اميرن تي اڳرائي جو
سان واعدو فرمايو آهي، ۱۱۸ ته جيئن حق ظاهر ٿئي ۽ ان تي

جيڪا نڪار ڪهڙي طرح به مراد نه ٿوئي سگهي، چوڻ هن صورتي ۾
 جي وچ ۾ تعارض جو قائل ٿيڻ پوندو ۽ اهو باطل آهي. مفسرن جو هيءُ قول آهي ته محبوب ڪريم سائينءَ جو لاءِ آڏو لاءِ لاءِ فرمائڻ توڙي خاتمي جي طريقي سان آهي.
 (خازن، مدارڪ ۽ جمل وغيره)، ۱۱۴ ۽ اهو ئي نبيءَ جو ڪم آهي، پر و مان توهان کي اهو ڏيندس، جنهن جو مون کي حڪم ٿيندو ۽ اهو ئي ٻڌائيندس، جنهن جي اجازت هوندي.
 اهو ئي ڪندس جنهن جو مون کي حڪم مليو آهي. ۱۱۵ مؤمن ۽ ڪافر عالم ۽ جاهل. ۱۱۶ شان نزول ڪا فن جي هڪ جماعت پنهنجي جهان جي سردار صلي الله عليه وسلم
 جن جي خدمت اقدس ۾ آئي، انهن ڏنڊن ۾ محبوب سائينءَ جي چوگره غريب صحابن جي هڪ جماعت حاضر آهي، جيڪي گهٽ درجي جو لباس پهريو ويٺا آهن، اهو ڏسي اهي چوڻ لڳا ته اسان
 کي انهن ماڻهن ڏاڏو ڏيڻ ۽ پيش ۾ اچي ٿو. جيڪڏهن توهان انهن کي پنهنجي مجلس مان ڪڍي ڇڏيو ته پوءِ اسان توهان تي ايمان آڻيون ۽ توهان جي خدمت ۾ رهون، حضور جن
 ان کي منظور فرمايو. ان تي هيءُ آيت نازل ٿي. ۱۱۷ سڀني جو حساب الله تي آهي، اهو ئي سموري مخلوق کي روضي ۾ ڏيڻ وارو آهي. ان کان سواءِ ڪنهن جي ڏي ڪنهن جو
 حساب نه آهي. حاصل مقصد هيءُ آهي ته اهي ضعيف فقير (جن جو متي ڏڪڻ ۾) توهان جي درٻار ۾ قرب حاصل ڪرڻ جا حقدار آهن، انهن کي پري ٽڪرڻ تي بجا آهي. ۱۱۸ احد
 جي طريقي سان. ۱۱۹ جو انهن کي ايمان ۽ هدايت نصيب ڪيائين ان جي باوجود، جو اهي ماڻهو فقير غريب آهن پر اسان رئيس، سردار آهيون. ان مان انهن جو مطلب
 الله تعاليٰ تي اعتراض ڪرڻ آهي ته غريب اميرن تي اڳرائي جو حق ڏٺا ڪن پوءِ جيڪڏهن حق هجي هاڻي غريب اسان تي اڳڙا هجن ها. ۱۲۰ ۽ پنهنجي فضل ۽ ڪرم
 سان واعدو فرمايو آهي. ۱۲۱ ته جيئن حق ظاهر ٿئي ۽ ان تي عمل ڪيو وڃي. ۱۲۲ ته جيئن ان کان پاسو ڪيو وڃي.

۱۲۳ جوت اهو عقل ۽ نقل ٻنهي جي خلاف آهي.

۱۲

۱۲۲ يعني توهان جو طريقو نفس ۽ خواهش جي تابعداري تي آهي. نه دليل جي تابعداري، ان ڪري اختيار ڪرڻ جي قابل نه آهي.

۱۲۵ ۽ مون کي ان جي معرفت حاصل آهي. مان ڄاڻان ٿو ته ان کان سواءِ ڪوبه عبادت جي لائق نه آهي. روشن دليل، قرآن شريف، معجزن ۽ توحيد جي چئن ثبوتن سڀني تي مشتمل آهي.

۱۲۶ ڪافر ٿيڻي طور محبوب سيد عالم صلي الله عليه وسلم جن کي چوندا هئا ته اسان تي جلدي عذاب نازل ڪرايو. هن آيت ۾ انهن کي جواب ڏنو ويو ۽ ظاهر ڪيو ويو ته حضور جن کان اهو سوا ڪرڻ اجايو آهي.

۱۲۷ يعني عذاب.

۱۲۸ مان توهان کي هڪ گهڙي مهلت نه ڏيان ها ۽ توهان کي رب جو مخالف ڏسي جلدي هلاڪ ڪري ڇڏيان ها. پر الله بدبوار آهي، سزا ۾ جلدي نه ڏنو فرمائي.

۱۲۹ پوءِ جنهن کي اهو گهڙي، اهو ئي غيب تي واقف ٿي سگهي ٿو. ان جي ڳڻهه کان سواءِ ڪوبه غيب ڄاڻي نه ٿي سگهي (واحد).

۱۳۰ ڪتاب مبین مان مراد لوح محفوظ آهي. الله تعالیٰ ساڪان و ما ٿيڪون جاعلمان ۾ مڪتوب فرمايائون.

۱۳۱ پوءِ توهان تي ننڊ غالب ٿي ٿي ۽ توهان جا تصرفات پنهنجي حال تي باقي نه رهن.

۱۳۲ ۽ عمر پنهنجي انتهائي پهچي.

وَكَذَلِكَ نَقُصُّكَ الْآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمَجْرِمِينَ ۝

۽ اهوئي طرح اسان آيتون تفصيل وارن ۾ ڏيکاريندا آهيون ۽ هن ڪري جو مجرم جو رستو ظاهر ٿي وڃي. ۱۲۲
قُلْ إِنِّي مُهَيِّتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ تَوْهَانِ فَرَمَايُو

لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُمْ إِذْ أَوْمَأْتُمْ إِلَى الْغَيْبِ ۝ ۱۲۳
۽ مان توهان جي خواهشن جي پٺيان نه ڏوھان ۱۲۴ ايئن هجي مان ڀڃي وڃان ۽ راهه تي نه رهان.

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ ۖ مَا عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ ۖ

توهان فرمايو ته ٻنهي رب جي طرف کان روشن دليل تي آهيان ۱۲۵ ۽ توهان ان کي ڪوڙو ڄاڻي ڇڏيو آهيو ته اهوئي
تَسْتَعْجِلُونَ ۖ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَقْضُ الْحَقُّ وَهُوَ خَيْرُ

الْفَصْلِينَ ۝ ۱۲۶
جنهن جي توهان تعجب ۾ آهيو ۱۲۷ ۽ حڪم ڏاڏي جي آهي. اهو حق فرمايندو آهي اهوئي سمورن کان
بهر فيصلو ڪندو آهي. تون فرما ۽ جيڪڏهن مڙوڻ هجي ها هاڻي جنهن جي توهان جلدي ڪري رهيا آهيو ته معاملو

بَيِّنِي وَبَيِّنْكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ۝ ۱۲۸
پر رو ٿي چڪو آهي مان ۽ توهان ۾ ۱۲۹ ۽ الله خبر ڄاڻي ٿو ظالم کي. ۽ انهيءَ وقت آهن غيب جون ڪنجيون

لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرْجِ وَمَا تُسْقِطُ مِنْ ذَرَّةٍ إِلَّا

أَهُوَ إِنْ هِيَ إِلَّا فِي كَفٍّ ۖ تَوَّابٌ ۖ ۱۲۹
اهو ئي انهن کي ڄاڻي ٿو ۱۲۹ ۽ جيڪي درياءُ خشڪي ۾ آهي ۽ جيڪي ٻوڏ ڪري ٿو اهو ان کي

يَعْلَمُهَا وَلَا حِجَابَ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رُطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي

كِتَابٍ مُبِينٍ ۝ ۱۳۰
ڄاڻي ٿو ۽ ڪوڊ ان ڪري زمين جي اوڀر ۾ ۽ ڏي ڪا آلي ۽ سڪي شئي جو هڪ روشن

كِتَابٍ مُبِينٍ ۝ ۱۳۱
ڪتاب ۾ لکيل آهي. ۱۳۰ اهو ئي آهي جيڪو رات جو توهان جا روح قبض ڪندو آهي ۽ ڄاڻي ٿو جيڪو

بِالْبَهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ

ثُمَّ يُبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ۝ ۱۳۲
تو ٻيهر جو ڪمايو پوءِ توهان کي ڏينهن ۾ راتاري ٿيڻي مقرر ڪيو پوري ٿي ۱۳۱ پوءِ انهيءَ جي طرف ڦرڻ آهي ۱۳۲

ثُمَّ يُبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ۝ ۱۳۳
پوءِ اهو ٻڌائي ڇڏيندو جو ڪجهه توهان ڪندا هئا. ۽ اهو غالب آهي پنهنجي پانهن تي ۽ توهان

منزل ۲

۱۳۳ آخرت ۾ هن آيت ۾ مرڻ کان پوءِ زندهه ٿيڻ تي دليل ذڪر فرمايو ويو. جهڙي طرح روزن مرهه سقن جي وقت هڪ قسم جو موت توهان تي وارد ڪيو ٿو، جنهن سان توهان جا حواس معطل ٿي وڃن ٿا. ۽ گهمڻ، ڦرڻ، پڪڙڻ ۽ سڃاڻي جا ڪم سڀ معطل ٿين ٿا. ان کان پوءِ وري سڃاڻي جي وقت الله تعاليٰ سمورن طاقتورن کي سندن تصرفات عطا فرمائي ٿو. هيئن ڳالهه جو چتر دليل آهي ته اهو موت کان پوءِ زندگي جي تصرفات عطا ڪرڻ تي اهوئي طرح ئي قادر آهي.

۱۳۴ ملائڪ مڃن ڪي ڪراما ڪاتبين چون ٿا، اهي بني آدم جون نيڪيون ۽ برائون لکن ٿا. هر هڪ ماڻهوءَ سان گڏ ۽ ملائڪ آهن. هڪ ساڄي ۽ ٻيو کاٻي. ساڄي پاسي وارو ملائڪ نيڪيون لکي ٿو، ۽ کاٻي پاسي وارو برائون، ۽ انهن کي گهرجي ته هوشيار رهن ۽ برائين ۽ گناهه کان بچي چو ته هر هڪ عمل لکيو وڃي ٿو ۽ قيامت جي دينهن اهو اعمال نامو سموري مخلوق جي سامهون پڙهيو ويندو ۽ ٻيو ۽ گناهه ڪيتري خوري جو سبب ٿيندا ۱۱! الله پناهه ڏي.

۱۳۵ انهن ملائڪن مان مراد ياد صرف اڪيلو ملڪ الموت آهي، ان صورت ۾ جمع جو صيغو باد يعني تعظيم جي لاءِ آهي يا ملڪ الموت انهن ملائڪن سان گڏ مراد آهي، جيڪي ان جامد وڌا آهن. جڏهن ڪنهن جي موت جو وقت ايندو آهي ته ملڪ الموت الله جي حڪم ۾ پنهنجي مددگارن کي ان جي روح قبض ڪرڻ جو حڪم ڏيندو آهي، جڏهن روح نڙي ۽ ٽائين پهچندو آهي ته پوءِ پاڻ قبض فرمائيندو آهي (راخان). ۱۳۶ ۽ حڪم جي تعميل ڪرڻ ۾ انهن کان ڪوتاهي واقع ٿي ٿي ۽ انهن جي عمل ۾ مستسي ۽ تاخير واءِ ٿي لهي. پنهنجا فرض صحيح وقت تي ادا ڪن ٿا. ۱۳۷ ۽ ان دينهن ان کان سواءِ ڪوبه حڪم ڪرڻ وارو ڏاڏو آهي. ۱۳۸ چوڻهه ان کي سوچڻ جا چئن ۽ ٻيڻ جي ضرورت نه آهي، جنهن ۾ دير ٿئي. ۱۳۹ هن آيت ۾ ڪا فوڌ نه ٿي سمجه ڪئي ويئي آهي ته جڏهن اهي خشڪي ۽ پاڻيءَ جي سفر ۾ مصيبتن ۾ مبتلا ٿي پريشان ٿيندا آهن ۽ اهڙيون سختيون ۽ مصيبتون پيش اينديون آهن، جن سان دليون ٽوڪي وينديون آهن ۽ خطر دلين کي پريشان ۽ بي چين ڪري ڇڏيندا آهن ته ان وقت بُت پڙست بُتن کي وساري ڇڏي ٿو ۽ الله تعاليٰ کان ٿي دعائو ڪري ٿو، انهيءَ جي ئي حضور ۾ عاجزي ۽ زاري ڪري ٿو ۽ چوي ٿو ته جيڪڏهن تون ان مصيبت کان چوٽڪار وٺو ته پوءِ ٿا شڪر گذار ٿيندس ۽ تنهنجي نعمت جو حق بجا آڻيندس. ۱۴۰ ۽ شڪر گذاريءَ جي بجاءِ اهڙي وڏي ناشڪري ڪريو ٿا، انهيءَ ڇاڻ هوندي به ته نڪما آهن، ڪنهن ڪم جا نه آهن. پوءِ پڪين الله جو شريڪ ڪريو ٿا، ڪيتري زور ڏي گمراهي آهي. ۱۴۱ مفسرن جو هن ۾ اختلاف آهي ته هن آيت مان ڪهڙا ماڻهو مراد آهن؟ هڪ جماعت چيو ته هن مان اُمّت محمديه مراد آهي ۽ آيت انهن

يُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ قِيَامُكُمْ عَلَيْهِ ۖ وَهُوَ لَا يَفْقَهُونَ ۚ ثُمَّ رَدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقُّ ۚ

۱۳۴ ۽ اهي گهڻائي ڏکند آهن. ۱۳۵ ۽ پوءِ مولا يا ويندا آهن پنهنجي سڄي موليٰ الله جي طرف ۽ ٻڌو ٿا

أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَسْبِ ۚ قُلْ مَنْ يُنْجِيكُمْ مِّنْ حُكْمِ اللَّهِ جَبْرًا ۖ أَمْ هِيَ سِينِي ۚ لَا يَجِدُ حَسَابًا رَّوَاهِي ۚ تَوَهَّاهُ فَمَا وَهَّاهِي ۚ جَوَاهِي ۚ تَجَاهِي ۚ

ظَلُمْتُ الْبَرَّ وَالْبِرَّ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ لَّيْنُ أُنْجِنَا مِنْ مِّدْيَانِ يَوْمَ ۖ يَعْرِى أَفْتَنَ كَانُ جَنَمِ ۚ تَوَهَّاهُ بِكَارِينِدَا ۚ أَمِيرَ عَجَزِي ۚ ۽ آهستي جيڪڏهن اهو اسان کي چوٽڪار وڌي ٿا

هَذِهِ لَتَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ۚ قُلْ اللَّهُ يُنْجِيكُمْ مِّنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ مُشْكِرُونَ ۚ قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ

تڪليف کان پوءِ وري توهان شريڪ ٺاهيو ٿا. ۱۳۶ توهان فرمايو اهو قادر آهي جو توهان تي عذاب ڪري ٿو ۽ توهان جي مٿي کان يا توهان جي پيرن جي هيٺان يا توهان کي وڇرائي مختلف ٽولا ڪري

شَيْعًا وَيُذِيقُ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ ۚ أَنْظِرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ ۚ هَٰذَا لَعَلَّكُمْ يَفْقَهُونَ ۚ وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ ۚ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِكَبِيرٍ ۚ لَّكُلِّ نَبِيٍّ مَّسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ

مان توهان تي ڪو ڪم نه آهيان. ۱۳۷ ۽ اهو شريڪ جو هڪ مقرر وقت آهي ۱۳۸ ۽ غيبي. اوهان کي خبر پوندي.

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ

۽ اهي ٻڌندڙ جڏهن تون انهن کي ڏسڻ ۽ آيتن جي آيتن جي پيچايل آهن ۱۳۹ ۽ تون انهن کان منهن مت ۱۴۰

جيسٽائين جو ڪنهن جي ڳالهه ۾ پون ۽ جيڪڏهن ڪٿي توکي شيطان وساري ٿي ڏياد اچڻ تي

منزل ۲

جي حق ۾ نازل ٿي، بخاري جي حديث ۾ آهي ته جڏهن هي نازل ٿيو ته اهو قادر آهي توهان تي عذاب موڪلي، توهان جي مٿان ۽ پوءِ محبوب سيد عالم صلي الله تعالى عليه وآله وسلم جن فرمايو ته تنهنجي ئي پناهه گهران ٿو ۽ جڏهن هي نازل ٿيو يا توهان کي چوٽڪار ڪري ۽ هڪ کي ٻئي جي سختي چڪا ٿي ته پوءِ فرمايو ٿو اهو آسان آهي. مسلم جي حديث ۾ آهي ته هڪ دينهن محبوب ڪريم صلي الله عليه وسلم جن بني معاويه مسجد ۾ رکعتون نماز ادا فرمائي ۽ ان کان پوءِ دعائو ڪري ۽ فرمايو ٿو اهو ڪو ڪم آهي، اهو قبول ٿيو. ٻيو سوال هي هونءُ انهن کي ٻوٽه سان انهن مان صرف ٻه قبول فرمايو. هڪ سوال هي هونءُ منهنجي اُمت عامر ٿو ڪر سان هلاڪ ٿي فرمائي، اهو قبول ٿيو. ٻيو سوال هي هونءُ انهن کي ٻوٽه سان عذاب نه فرمائي، اهو به قبول ٿيو. ٽيون سوال هي هونءُ انهن جو پاڻ ۾ جنگ جيترو ڏيئي، اهو قبول ٿيو. ۱۴۱ يعني قرآن شريف کي يا عذاب جي نزول کي. ۱۴۲ منهنجو ڪم هدايت آهي، مون تي دلين جي ذميداري نه آهي. ۱۴۳ يعني الله تعاليٰ جيڪي خبرون ڏنيون، انهن جي لاءِ وقت مقرر آهن. انهن جو واقع ٿيڻ ٿيڪ انهي وقت ٿيندو. ۱۴۴ طبعي، ملامت ۽ ننگي سان. ۱۴۵ ۽ انهن سان گڏ ويهڻ ڇڏي ڏي. مسئلو: هن آيت مان معلوم ٿيو ته دينن جي جنهن مجلس ۾ دين جو احترام نه ڪيو ويندو هجي، مسلمان کي اتي ويهڻ جائز نه آهي. هن مان ثابت ٿي ويو ته ڪافرن ۽ ۽ دين جي جلسن ۾ دين جي پراهمي دين جي خلاف تقريرون ڪن ٿا. ۽ جيئن به ٻڌڻ جي لاءِ شرڪت ڪرڻ جائز نه آهي ۽ سوان جوابن جي لاءِ وڃڻ گڏ ويهڻ نه آهي. بلڪ اهو حق جو اظهار ڪرڻ آهي، اهو منع ٿيل نه آهي. جيئن ايندڙ آيت مان ظاهر آهي.

بَعْدَ الذِّكْرِ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ

ظالمين سان گڏ نه ويه . پرهيڙ ڪارن تي انهن جي حساب مان ڪجهه
مِنْ حَسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَكِنْ ذِكْرُنَا لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٦﴾ وَذَرِ

۱۶۵ هاڻوڪييت ڏيڻ شايد اهي باز اچن . ۱۶۶ ۽ اسانن کي
ب ڏ آهي

الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لِبَآءٍ وَآلِهَآءُ وَعَدْتُهُمْ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَذَكَرَ

چڏي ڏي جن پنهنجي دين کي راند ۽ هند مسجھو آهي ۽ انهن کي دنيا جي زندگي قريب ٿيڻ ۽ ڦٽڻ
بِهَآءٍ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ ۖ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ

سان انهن کي نصيحت ڪر ۱۶۷ ستان ڪا جان پنهنجي ڪئي تي پڪڙي ڏي وي ۱۵۱ الله کان سواءِ ڌڻي سندس
رَبِّ وَلَا شَافِعِيٍّ ۚ وَإِنْ تَعْدِلْ كُلُّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذُ بِهَا وَلِلَّهِ

حامي ۽ ڊڪر سفارشي ۽ جيڪڏهن پنهنجي عيوض مڙا ڏي ته ان کان ڌرتي واري ۽ هي آهن ۱۵۱
الَّذِينَ ابْسَلُوا بِمَا كَسَبُوا ۖ أَمْ شَرَّابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ

اهي جيڪي پنهنجي ڪئي تي پڪڙيا ويا انهن کي پيئڻ جي واسطي ٽھڪندڙ پاڻي ۽ دردناڪ عذاب ملندو
بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۚ قُلْ أَدْعُوهُمْ إِلَى دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا

سندن ڪفر جي بدلي . توهان ڌميايو ۱۵۲ اڃا اسان الله کان سواءِ ان کي پوڄيون جو ته اسان جو پيو ڪري
يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَا اللَّهَ كَالَّذِي اسْتَفْهَمُوا

۽ ڌڻي ۱۵۲ ۽ پوئين پيرين موتا ۽ جيون هن کان پوءِ جو الله اسان کي وات ڏي ڪاري ۱۵۲ ان واکڻجن
الشَّيْطٰنِ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانٌ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُوْنَ إِلَى الْهُدٰى

کي شيطان زمين ۾ پيٽ ڪاڻي ڇڏيو ۱۵۳ اهي سنڌ ساڻي کيس رهي طرف سڏي رهيا آهن ته هيڏي
اَتْتَنَا ۖ قُلْ إِنْ هٰدٰى اللَّهُ هٰدٰى إِلَٰهًا هٰدٰى إِلَٰهًا ۖ وَآمُرًا لِّسَلٰمٍ لِّرَبِّ

اچ توهان ڌميايو ۱۵۳ الله جي هدايت تي هدايت آهي ۱۵۳ ۽ اسان کي حڪم آهي ته اڻا فقط انهي جي واسطي
الْعٰلَمِيْنَ ۚ وَآَنَ اَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ ۚ وَهُوَ الَّذِي اٰتٰى

ڪڏهن ڪاڻي جيڪو سڀني جهان جو رب آهي ۱۵۴ ۽ هي ته نماز قائم ڪري ۽ انهي کان ڊڄو ۽ اهوئي آهي جنهن جي طرف
مُخْرَجُونَ ۚ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ وَيَوْمَ

ٽوھان کي اٿڻو آهي . ۽ اهوئي آهي جنهن آسمان ۽ زمين نيڪ ليڪ خلقيا ۱۵۵ ۽ جنهن ڌڻي ۱۵۵
توھان کي اٿڻو آهي . ۽ اهوئي آهي جنهن آسمان ۽ زمين نيڪ ليڪ خلقيا ۱۵۵ ۽ جنهن ڌڻي ۱۵۵

منزل ۲

۱۶۵ يعني طعني ۽ ٺٽي ڪرڻ وارن جا گناه انهن تي آهن ۱۶۵
انهن جو حساب ٿيندو پرهيڙ ڪارن تي ڏ آهي .
شان نزول :- مسلمانن چيو هو ته اسان کي گناه جو انديشو
آهي ۽ جڏهن ته اسان انهن کي ڇڏي ڌڻن ۽ منع ڏ ڪيون . ان تي هي
آيت نازل ٿي .

۱۶۸ مسئلو :- هن آيت مان معلوم ٿيو ته پند و نصيحت ۽ حق جي
اظهار ڪرڻ لاءِ انهن وٽ ويجهڻ جائز آهي .

۱۶۹ ۽ شرعي احڪام ٻڌايو

۱۷۰ ۽ پنهنجن گناهن جي سبب جهنم جي عذاب ۾ گرفتار ٿي .

۱۷۱ دين کي ٺٽي ۽ راند بنائڻ وارا ۽ دنيا جا مفتون .

۱۷۲ اي محبوب محمد مصطفيٰ صلي الله عليه وسلم ! انهن
۱۶۸ مشرڪن کي جيڪي پنهنجن ابن ڌاڙن جي دين جي دعوت
ڏين ٿا

۱۷۳ ۽ ان ۾ ڪا به قدرت ڏ آهي .

۱۷۴ ۽ اسلام ۽ توحيد جي نعمت عطا فرمائي ۽ بت پرستي
جي بدترين وبال کان بچايو .

۱۷۵ هن آيت ۾ حق ۽ باطل جي دعوت ٽيڙ واري جو هڪ
مثال بيان فرمايو ته جهڙيءَ طرح مسافر پنهنجن ساٿين سان
گڏ هو جهنگ ۾ پوئتي ۽ شيطان کيس پستي کان هٽايو ۽ چيو ته
اهائي وات منزل مقصود آهي ۽ سندس ساٿي کيس سڏي وات
جي طرف سڏڻ لڳا هوءَ حيران ٿي ويو ته ڪيڏا آهن وڃي ان جو نچا
اهوئي ٿيندو ته جيڪڏهن اهوئي وات هلندو ته هلاڪ ٿي
ويندو ۽ ساٿين جي صلاح چيائين ته سلامت رهندو ۽ منزل تي
پهچي ويندو . اهوئي حال ان شخص جو آهي جيڪو اسلام جي طريقي

کان هٽيو ۽ شيطان جي وات تي هليو . مسلمان ان کي سڏي وات جي طرف سڏن ٿا جيڪڏهن انهن جي ڳالهه صحيح دوت ڪامياب ٿيندو ، ورنه هلاڪ ٿي ويندو
۱۷۶ يعني جيڪر طريقو الله تعاليٰ پنهنجن ٻانهن جي لاءِ واضح فرمايو ۽ جيڪو دين (اسلام) انهن جي لاءِ مقرر ڪيو اهوئي هدايت ۽ نور آهي ۽ جيڪو ان کان
سوا آهي سو باطل دين آهي .

۱۷۷ انهي جي ئي تابعداري ڪرڻ ۽ فرمانبرداري ڪرڻ ۽ خاص انهي جي عبادت ڪرڻ .

۱۷۸ جن سان سندس ڪامل قدرت ۽ علم محيط ۽ سندس حڪمت ۽ صفت ظاهر آهي .

اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿١٦٧﴾ وَكَيْفَ اخَافُ مَا اشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ اَنَّهُم

چا توهان نصيحت ڏئڻا چئو. ۽ ڇا توهان جي شريڪن کان چوڊجان وٺا. ۽ توهان ڏٺا ڇو جو توهان الله

اَشْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ مَا لَهُ يُنْزِلُ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا فَاَيُّ الْفَرِيقَيْنِ

جو شريڪ ان کي مقرر ڪير جنهن جي واسطي توهان کي ان ڪو دليل ڏنو آهي ته ٻنهي ٽولن ۾ ايمان جو وڌيڪ حقدار

اَحْسَنُ بِالْاٰمِنِ اِنَّ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦٨﴾ اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوْا

ڪير آهي ٻڌڻا جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا. ۽ اهي جن ايمان آندو ۽ پنهنجي ايمان ۾ ڪنهن ناحق

اِيْمَانَهُمْ بِظُلْمٍ اُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْاٰمَنُ وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿١٦٩﴾ وَتِلْكَ

جي آميزش و ملاوٽ ڏکي آهي. انهن جي واسطي امان آهي ۽ اهي ئي هدايت وارا آهن. ۽ هي اسان جو

مُجْتَنِبَاتٍ تَيْنِهَا اِبْرٰهِيْمُ عَلٰى قَوْمٍ نَّرَفَعُ دَرَجٰتٍ مِّنْ شِئْءٍ اَرِئَانِ

دليل آهي جيڪو اسان ابراهيم کي سندس قوم جي واسطي ڏنا آهي جنهن کي وڏي ڪيتراڙ جا بلند ڪيو وڃي. ۽ ايشڪ

رَبِّكَ حَكِيْمٌ عَلِيْمٌ ﴿١٧٠﴾ وَوَهَبْنَا لَاسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدِيْنًا وَ

توهان جو پيءُ علم ۽ حڪمت وارو آهي. ۽ اسان کيس اسحاق ۽ يعقوب عطا ڪيا انهن ٻنهي کي اسان راه ڏيکاري

لَوْحًا هَدِيْنًا مِّنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ وَاَيُّوبَ

۽ انهن کان اڳ ۾ اسان لوح کي وٺي ڏيکاري ۽ ان جي اولاد مان داؤد ۽ سليمان ۽ ايوب

وَيُوسُفَ وَمُوسٰى وَهٰرُونَ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٧١﴾ وَزَكَرِيَّا

۽ يوسف ۽ موسيٰ ۽ هارون کي ۽ ايشا اهڙي طرح صلو ڏيندا آهيون نيڪن کي. ۽ ذڪريا

وَيَحْيٰى وَعِيسٰى وَالْيَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ وَاَسْمٰعِيْلَ وَالِيسَعٰ

۽ يحيى ۽ عيسيٰ ۽ الياس کي اهي سڀ وڏا جي قرب جي لائق آهن. ۽ اسماعيل ۽ يسع

وَيُوسُفَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلٰى الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٧٢﴾ وَمِنْ اٰبَآءِهِمْ

۽ يونس ۽ لوط کي ۽ اسان هر هڪ کي سندس وقت ۾ پيڙهڻ تي فضيلت ڏني. ۽ ۱۷۳ ۽ سندن ابن ڌاڻن

وَذُرِّيَّتِهِمْ وَاٰخَآءِهِمْ وَاَجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿١٧٣﴾

۽ اولاد ۽ ڀائرن مان ڪن کي ۽ اسان انهن کي چونڊي ورتو. ۽ سڌي واٽ ڏيکاري.

ذٰلِكَ هُدٰى اللّٰهُ يَهْدِيْ بِمَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ اَشْرَكُوْا

هي الله جي هدايت آهي جو پنهنجن ڀائرن مان ڇا ڇا ڏي ۽ جيڪڏهن اهي شريڪ ڪن ها

منزل ۲

دلنشين پيراو سان انهن کي نظر ۾ دليل وٺڻ جي طرف رهنمائي ڪئي.

جنهن سان اهو ان نتيجي تي پهتو ته سمور جهان حادث آهي، معبود

ڌڻو ئي سگهي، اهو پاڻ موجود ۽ مدبر جو محتاج آهي، جنهن جي قدرت

۽ اختيار سان ان ۾ تبديليون ٿينديون رهن ٿيون. ۱۶۵. هن مضمون

کي تنبيه آهي ته جيڪو چنڊ کي معبود بناي، سو گمراه آهي، ڇو ته ان

جو هڪ حال کان ٻئي حال جي طرف منتقل ٿيڻ حدوث ۽ امڪان

جو دليل آهي. ۱۶۶. شمس مؤنث غير حقيقي آهي. ان جي لاءِ

مذڪر ۽ مؤنث جا ٻئي صيغا استعمال ڪري سگهجن ٿا. هي هڏا مڱ

آندو ويو. هن ۾ ان جي تعليم آهي جو لفظ جي رعايت جي لاءِ مؤنث

جو لفظ ڏاند وڃي. انهيءَ لحاظ کان الله تعاليٰ جي صفت ۾ علام اچي

ٿو، ۽ علامه. ۱۶۷. حضرت ابراهيم عليه السلام ثابت ڪري ٿو ته

ستارن ۾ ننڍي کان وڏي تائين ڪو رب هجي ٿي صلاحيت ڏنڻ کي ۽

انهن جو معبود هجڻ باطل آهي ۽ قوم جنهن شريڪ ۾ مبتلا آهي، پاڻ ان

کان بيزاري جو اظهار ڪيائين ۽ ان کان پوءِ سڄي دين جو بيان فرمايائين،

جيڪو گهڻي اچي ٿو. ۱۶۸. يعني اسلام کان سواءِ باقي سمورن دين کان

جداهي ڪري، مسئلو ۱. هن مان معلوم ٿيو ته سڄي دين جو قيام

۽ استحڪام تڏهن ئي ٿي سگهي ٿو، جڏهن سمورن باطل دين کان

بيزاري ٿئي. ۱۶۹. پنهنجيءَ توحيد ۽ معرفت جي. ۱۷۰. چوڻ آهي ۽

بي جان ٻڌڻ آهن، نه نقصان ڏيئي سگهن ٿا، نه دفعو پهچائي سگهن ٿا.

انهن کان ڪهڙو ڊوڄ، اهو پاڻ مشرڪن کي جواب ۾ فرمايو هو، جن

کيس چيو هو ته ٻڌن کان ڊڄ، انهن کي ٻري چوڻ سان متان ڪٿي توکي

ڪجهه نقصان ڏي پيچي. ۱۷۱. اها ئي ننڍي، چوڻ معصوم ۽ قادس

مطلق آهي.

۱۷۲. جيڪي بي جان ڇاڊ ۽ فقط عاجز آهن. ۱۷۳. مؤيد يا مشرڪ.

۱۷۴. علم، عقل، سمجهه ۽ فضيلت شا، جيئن حضرت ابراهيم عليه السلام

جا درجا بلند فرمايا ويا.

۱۷۵. نبوت ۽ رسالت سان. مسئلو ۲. هن آيت مان هن تي سنڌ

ورتي وڃي ٿي ته نبي سڳورن ملائڪن کان افضل آهن؛ ڇو ته عالم (جهان)

الله کان سواءِ سموريه موجودات تي مشتمل آهي، ملائڪ ۽ ان ۾ داخل

آهن. پوءِ جڏهن سمورن جهان وارن تي فضيلت ڏنائين ته ملائڪن

تي به فضيلت ثابت ٿي ويئي. هتي الله تعاليٰ ارڙهن نبين سڳورن ڇڏي ڪن

فرمايو آهي ۽ هن ڌڪ ۾ زماني جي اعتبار کان ترتيب آهي، نه فضيلت جي اعتبار سان، نه ”واو“ ترتيب جي تقاضا ۽ ڪيڏو آهي. پر جنهن نشان سان انبياءَ عليهم السلام جا اسما و مبارڪ

ڏڪر فرمايا ويا. ان ۾ هڪ عجيب لطيفو آهي، اهو هي ته الله تعاليٰ انبياءَ و ڪرام جي هر هڪ جماعت کي هڪ خاص قسم جي ڪرامت ۽ فضيلت سان ممتاز فرمايو. پوءِ حضرت نوح، ابراهيم

اسحاق ۽ يعقوب عليهم السلام جو اول ڏڪر فرمايو ۽ چوڻ آهي نبين سڳورن جا اصول آهن يعني انهن جي اولاد ۾ گهڻائي سان نبي سڳورن ٿيا. جن جا نسب انهن جي طرف رجوع ٿين

ٿا. نبوت جي معتبره مرتبن مان ملڪ. اختيار بادشاهي ۽ اقتدار آهي. الله تعاليٰ حضرت داؤد ۽ سليمان عليه السلام کي ان جو ڪشاد و حصو عطا فرمايو ۽ ربيع مرتبن مان ماصيت

۽ تڪليف تي صبر سان رهڻ آهي. الله تعاليٰ حضرت ايوب عليه السلام کي ان سان ممتاز فرمايو. وري ملڪ ۽ هبڙ جا ٻئي مرتبا حضرت يوسف عليه السلام کي عنايت ڪيا جو پاڻ

سختيءَ ۽ مصيبت تي گهڻو وقت صبر فرمايو. پوءِ الله تعاليٰ کيس نبوت سان گڏ مصر ملڪ ۾ عطا فرمايو. وٽين مرتبن مان معجزن جي گهڻائي ۽ دليلن جي قوت به آهي. الله تعاليٰ حضرت

موسىٰ ۽ هارون عليهم السلام کي ان سان مشرف فرمايو. زهد ۽ دنيا جو چڱي ڌڻي ۾ معتبر مرتبن مان آهن. حضرت زڪريا ۽ يحيى ۽ عيسيٰ ۽ الياس عليهم السلام کي الله تعاليٰ

ان سان مخصوص فرمايو. انهن نبين سڳورن کان پوءِ الله تعاليٰ انهن نبين سڳورن جو ڌڪ فرمايو. جن جا نه تابعدار هيا نه شريعت، جيئن ته حضرت اسماعيل، يسع، يونس ۽

لوط عليهم السلام. ان شان سان نبين سڳورن جي ڌڪ فرمائڻ ۾ سندن ڪرامتن ۽ خصوصيتن جو هڪ عجيب لطيفو نظر اچي ٿو.

۱۷۶. اسان فضيلت ڏئي.

۱۶۸۔ ہن قوم مان یا انصار مراد آہن یا مہاجر یا سہمرا صاحب
رسول صلی اللہ علیہ وسلم یا محبوب سامعین قی ایمان آملی ورا
سہمرا ما ملو۔

فأُذِنَ لَهُ - هُنَا آيَةٌ مَرَدُّ لَهَا تَعَالَى اللَّهُ تَعَالَى يُفْضِلُ بَيْنَهُ يَنِي
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمْعِي مَدَدَ فَرَمَائِدَ وَجَمْعَ سَدَنَ دِينِ كَقُوْتِ
تَزِيدَ وَجَمْعَ اِنْ كِي سَيِّئِي دِينِي قِي غَالِبَ كَدُو اَهْرِي مَوْنِي اَيْنُ كِي تَيُوْ
اِهْ اَغْيِي خَبَرَاتِ قِي وَيَكِي .

۱۶۹. دین جي عالمن هن آیت مان هي مسئلو ثابت ڪيو آهي
۽ حضور محبوب سرور ڪونين صلي الله عليه وسلم جن سمور
نبن سگهون کان افضل آهن، چوڻ خصال ڪمال ۽ اوصاف شرف
جيڪي جدا جدا انبن کي عطا فرمايون ويون هيون، انهن سڀني کي
محبوب نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جن جي لاءِ جمع فرمايو ويو
۽ کين حڪم وزيو ته **فِيْهِدَا هُمَا اَقْدَرُ** پوءِ جڏهن پاڻ سمور
نبن جي اوصاف کي اٽل ڄامع آهن ته پوءِ بيشڪ سڀني کان افضل آهن.
۱۷۰. هن آيت مان ثابت ٿيو ته محبوب سيد المرسلين خاتم النبيين
صلي الله عليه وسلم جن سموري مخلوق جي طرف مبعوث آهن ۽
سندن دعوت سموري ئي عام آهي ۽ سمورو جهان سندن اُمت
(خلف)
آهي (خازن).

۱۸۱ ۽ ان جي معرفت کان محروم رهيا ۽ پنهنجن ٻانهن تي انجي
جيڪا رحمت ۽ ان جو ڪرم آهي تنهن کي نه ڄاڻائون.

شان رسول :- يهودين جي هڪ جماعت حبر الاحبار مالڪ ابن صيفيٰ ۽ وٺي محبوب نبي ڪرم سائين صلي الله عليه وسلم جن سان بحث ڪرڻ آئي محبوب سيد عالم صلي الله عليه وسلم جن ان کي فرمايو ته مان توکي ان پروردگار جو قسم ڏيان ٿو جنهن حضرت موسيٰ عليه السلام تي تويت نازل فرمايو. چا تويت ۾ ٿو هي ڏنو آهي **إِنَّ اللَّهَ يَبْعُثُ الْحَبْرَ السَّيِّئَ** يعني الله تعالى کي تلهو عالم ناپسند آهي ؟ چوڻ پڳهائو اهو تويت ۾ آهي. محبوب سائين جن فرمايو ته پروءَ تي تلهو عالم آهين انهن تي اهو غضبناڪ ٿي چوڻ لڳو ته الله ڪنهن مائهوءَ تي ڪجهه لائق تنهن تي هي آيت ڪرم نازل ٿي ۽ انهي ۾ فرمايو ويو ته ڪنهن لائق اهو ڪتاب

لَحِيطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ

تَظْهَرُ سِدْنَ عَمَلِ تَبَاهِي وَجِنِّهَا، اِهِي آهْنِ جَنِّ كِي اسان كتاب

وَالْحُكْمَ وَالنَّبُوَّةَ فَإِنَّ يَكْفُرُ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا

حڪم ۾ نبوت عطا ٿي پوءِ جيڪڏهن اهي ماڻهو ڪنن کان ڄاڻا ڪن ٿا ته ان جي واسطي هڪ اهڙي قوم
لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ۱۹ **أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ فِيمَا هُمْ**
 ۱۹. اهي ماڻهو انهن جي ڪري الله هدايت نوازي ۾ تون اسان جي رات هل

اقتبہٗ قُلْ لَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٤﴾

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِّثْلَ
 ۱۸ جَدِّهِمْ أَفَلَا تُؤْمِنُونَ ۚ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهِ إِذِ انبَعَثَرَتْ مِنْهَا آلُ نَاثِرٍ
 ۱۹ وَقَالُوا إِنَّا نَارٌ ۚ فَأَنزَلَ اللَّهُ مَاءً فَآخَرَهُ يَنْبُعًا ۚ فَأَصْبَحَ ثَمُودَ نَارًا ۖ هَٰذَا
 ۲۰ نَارُ اللَّهِ الَّتِي ظَلَمَ ۖ نَارُ اللَّهِ الَّتِي ظَلَمَ ۖ نَارُ اللَّهِ الَّتِي ظَلَمَ ۖ نَارُ اللَّهِ الَّتِي ظَلَمَ ۖ

شَيْءٌ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَ

هَدَى لِلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَارِيْسَ تُبَدُّوْنَهَا وَتُخْفَوْنَ كَثِيْرًا

وَعَلَّمْتُم مَّا تَعْلَمُونَ اَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ قُلِ اللّٰهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي
 بَهْتَمَانٍ كِي اَهْوَسِكَا رِيحِي تَرْكَا جِيحُو تَرْكَا كِي مَعْلُوم هُو ؛ تَوْعَا جِي اِنْ تَا اَذْن كِي ، تَوْنِ ذَمَّو اللّٰهُ اَبُو

خَوْفَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾ وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي

بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ

بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِمْ وَعَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٦١﴾ وَفِي

فَتَيْنِ أَقْدَى عَلَى اللَّهِ لِدَابِ أَوْفَالِ أَرْضِي وَكَوَيْدِ
ظَالِمِ كَيْدِي سَلَمِي تَوْحِيدِ كَوَالِدِي يَاجِي مَرْدِي وَحِي آيُو حَالِنْدِي أَنْ دِي كَجِي بِهْ وَحِي مِي

منزل ۲

جيڪو موسيٰ آندو هو. پوءِ لاجواب ٿي ويو ۽ يهودي ان کان ڪٽاڙجي ويا ۽ کيس جهڪڻ لڳا ۽ بعد ۾ ان کي حبر جي عهدي تائين طرفن ڪري ڇڏيائون (مدارڪ ۽ خاسان).
۱۸۲. انهن مان ڪن کي، جنهن جو اظهار پنهنجي خواهش جي مطابق سمجهوٿا. ۱۸۳ جيڪي توهان جي خواهش جي خلاف ڪٽاڙ ڇڏي ٿا، توريٽ جا اهي مضمون، جن ۾ محبوب
سردار عالم صلي الله عليه وسلم جن جي نعت ۽ صفت مذڪوره آهي.

۱۸۴ حضور یرنور سرور کونین محبوب عالم صلی اللہ علیہ وسلم جن جي تعليم ۽ قرآن کريم مان .

۱۸۵ یعنی حذقن اہی ان جو جواب نہ دے سکیں گے وہاں کتاب کھنڈ لاؤ؟ پر توہان فرمایو کہ اللہ تعالیٰ۔

۱۸۶ چرڙڄڙن توهان حجت قائم ڪري ڇڏي ۽ پوري نصيحت پهچائي ڇڏي ۽ انهن جي لاءِ عذري جي جاءِ ۾ ڇڏي ۽ ان تي به اهي بازو آيا ته پوءِ انهن کي سنڌ پهريو
مرڇڏي ٿو، هي ڪافرن محقق ۾ ڌمڪي ۽ ڊيڄارڻ آهي.

۱۸۷۰ یعنی قرآ شریف.

۱۸۸ امر القریٰ مکہ مکرمہ آھی، چوۃ اھوسینی زمین وارنہ جو قبلو آھی۔

۱۸۹ء قیامت، آخرت و مرگ کا پورا ایش جو یقین رکھنا ہے پینھنی انجام کاں غافل ہے بی خبر آکھن۔

۱۹۰ء ۾ نبوت جي ڪوڙي دعوى ڪري.

۱۹۱۔ نشانِ نزول بہ: هي آيت مسيکيه کذاب جي باري ۾ نازل ٿي جنهن ۾ ٻن جي علائقي ۾ اچان ۾ نبوت جي ڪوٽي دعوى ڪئي هئي، بني حنيفه جا ڪجهه ماڻهو سندس قريب ۾ اچي ويا هئا، هي کذاب، حڪمران البرڪه صديق رضی اللہ عنہ جي خلافت جي زماني ۾ امير حمزه رضی اللہ عنہ جي هٿان قتل ٿيو.

۱۹۲۔ شان نزول:- هي آيت عبد الله بن ابي سرح كاتب وحي جي حق ۾ نازل ٿي. جڏهن وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ واري آيت نازل ٿي ته ان انهيءَ کي کيو ۽ آخر تائين پهچندي پھچندي انسان جي پيدائش جي تفصيل کان واقف ٿي تعجب ۾ پئجي ويو ۽ انهيءَ حالت ۾ آيت جي پيچاڙي وارو حصو تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ سندس زبان تي بي اختيار جاري ٿي ويو. اُن تي کيس هي تڪبر تيروءَ مون تي وحي اچڻ لڳو ۽ مرتدي ويو. هيءَ سمجھيائين ته وحيءَ جي نور ۽ قوت ۽ سهڻي ڪلام سا آيت جو آخري ڪلمو زبان تي اچي ويو. ان ۾ قابليت جو ڪو دخل نه هو. ڪلام جو زور خود پنهنجي آخري حصي کي ٻڌائي ڇڏيندو آهي، جيئن ڪڏهن ڪو شاعر نفيس مضمون پڙهندو آهي ته اهو مضمون پنهنجو قافيي ٻڌائي ڇڏيندو آهي ۽ ٻڌڻ وارا شاعر کان اڳ قافيي پڙهي ڇڏيندا آهن. انهن ۾ اهڙا ماڻهو به هوندا آهن، جيڪي اهڙي شعر چوڻ تي هرگز قادر نه هوندا آهن. پوءِ قافيي جو ٻڌائڻ سندن قابليت نه آهي، بلڪ ڪلام جي قوت آهي ۽ هيءَ وحي پئي نازل ٿي ڪري سيني ۾ روشني ايندي هئي. اهڙي طرح مجلس شريف کان جڏاڻي ۾ مرتدي ٿي وڃڻ کان پوءِ وري اهو هڪ اهڙي حملي ٺاهڻ تي به قادر نه ٿيو، جيڪو قرآني نظمر سان ملي سگهي. آخر ڪار زمانه اقدس ۾ ئي مڪي جي فتح کان اڳ وري اسلام سامعشرف ٿيو.

۱۹۳ روح قبض کرڻ لاءِ جهڙڪيندا ويندا آهن ۽ چوندا ويندا آهن.

۱۹۴ نبوت ۽ وحی جي ڪوڙي دعویٰ ۽ اللہ جي لاءِ شریک ۽ گمراہی ۽ ٻارِ بُدائ.

۱۹۵۔ ذوقان سان گڏ مال آهي، نه مرتبہ اولاد، جن جي محبت ۾ توهان ساري عمر گرفتار رهيو، نه اُهي بُت، جن کي توهان پوڄيو، اڄ انهن مان ڪوبه توهان جي ڪم نه آيو، هي قيامت جي دنيا ۾ ڪلھ

کي فرمايو ويندو. ۱۹۶۰ ڏاھي عبادت جي حقدار ھجڻ ۾ اللہ جا شريڪ آھن (معاذ اللہ). ۱۹۶۰ع ۾ قطعات ٽٽي وياءِ جماعت پکڙجي ويئي. ۱۹۸۰ ٺوھان جون اھي سمور سيون ڪوٽڙيون دعوائن جيڪي تھان دنيا ۾ ڪندا آھئا، باھل ٿي پيون. ۱۹۹۰ توحيد ۽ نبوت جي بيان کان پوءِ اللہ تعاليٰ پنھنجي پوري قدرت ۽ علم ۽ حڪمت جا دليل ذڪر فرمايا؛ چوہ تمام وقوف مقصد اللہ تعاليٰ ۽ سندس سمورين صفتن ۽ فعلن جي معرفت آھي ۽ ھي جائز ڏاھوئي سمورين شين جو پيدا ڪندڙ آھي ۽ جيڪو اھڙو ھجي، سو ئي عبادت جو حقدار ٿي سگھي ٿو، اھي بت، جن کي مشرڪ پوڄين ٿا، سڪل داڻي ۽ کوکڙي، کي چيري انھن مان ساوڪ ۽ وڻ پيدا ڪرڻ ۽ اھڙين پٿرين زمين ۾ انھن جي پاڙن کي جاري ڪرڻ جتي لوهي سنج ۽ ڪم ۾ ڪري سگھي. سندس قدرت جا ڪھڙا دعاب آھن؟ ۲۰۰۰ جاندار ساوڪ کي جيان ڏائي ۽ کوکڙي مان ۽ انسان ۽ حيوان کي نطفي مان ۽ پکي کي آني مان. ۲۰۱۰ جاندار وڻ مان بي جان کوکڙي ۽ داڻي کي ۽ انسان ۽ حيوان مان نطفي کي ۽ پکي مان آني کي. اھي سندس قدرت ۽ حڪمت جا عجائب آھن. ۲۰۲۰ ۽ اھڙن دليلن قائم ٿيڻ کان پوءِ چوہ ايمان آڻي ٿا ۽ موت کان پوءِ اٿس جو يقين ۾ تارکو، جيڪي بي جان نطفي مان جاندار حيوان پيدا ڪري ٿ، تنھن جي قوت کان مٿل کي جيئرو ڪرڻ ۽ پاري آھي؟ ۲۰۳۰ جو مخلوق ٿيڻ ۾ آرام ڪري ٿي ۽ ڏينھن جي ٽڪاوت ۽ پس ماندگي کي آرام سان ختم ڪري ٿي ۽ رات جو سجاڳ زاهد اڪيلا ۽ پڻ مڃي ۽ رب جي عبادت مان آرام حاصل ڪن ٿا. ۲۰۴۰ جوانن جي گھڻ ڦڙ سان عبادت ۽ معاملن جا وقت معلوم ٿين.

منزل ۲

جيئن اهو ان کي ڄاڻي، پر جيڪا شيءِ جهت واري هوندي، ان جي رؤيت وديد جهت ۾ هوندي ۽ جنهن جي لاءِ جهت نه هوندي، ان جي ديد سوا جهت جي هوندي. **ذيقارالهي:** آخرت ۾ الله تعاليٰ جو ديدار مومن جي لاءِ اهل سنت جو عقيدو آهي ۽ قرآن، حديث، اجماع صحابہ ۽ سلف امت جي گهڻن دليلن سان ثابت آهي. قرآن مجيد ۾ فرمايو آهي ته **وَجُودُ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ** هن مان ثابت ثبوت قيات جي دينهن مومن کي سندن رب جو ديدار حاصل ٿيندو. ان کان سواءِ ٻين گهڻن آيتن ۽ گهڻين صحيح حديثن مان ثابت آهي. جيڪڏهن الله جو ديدار ناممڪن هجي ها ته پرورع موسى عليه السلام ديدار جو سوال نه فرماي ها **وَيَا رَبِّ ارْنِيْ اَنْظُرَ لِيَاكُ** ارشاد نه فرماي ها ۽ جواب ۾ **اِنْ شِئْتَ** مڪانه ڪُوفَ ٿر آئي نه فرمايو وڃي ها. انهن دليلن مان ثابت ثبوت آخرت ۾ مومن جي لاءِ الله جو ديدار شريعت ۾ ثابت آهي ۽ ان جو انڪار گمراهي آهي.

و ۲۱۶ قحجۃ المرقی.

۲۱۶ ۽ ڪافرن جي بيپوده ڳالهين جي طرف نه وڃڻا پورهين ۾ حضور، محبوب نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جي تسڪين خاطر آهي ته توهان ڪافرن جي فضول ڳالهين کان تذڪريل نه ٿيڻ اها انهن جي بد نصيبي آهي جو اهي اهڙن واضح دليلن مان فائدو حاصل نه ٿا ڪن.

۱۸۰ قتادہ جو قول آھی تہ مسلمان، کافر جي بُتن کي بُرو چوند اها تہ جيئن کافر نصيحت ٿئي ۽ اُهي بُت پرستي جي براهي کان خبردار ٿين. مگر انهن خدا کي دسيائيند تڄا اهلن نصيحت قبول ڪرڻ جي بجاءِ الله جي شان ۾ ربي ادبي سان زبانت کولي اُن کي هٿ آت نازل ٿي.

جيتوڻيڪ بُتن کي بُر وڇوڻ ۽ انهن جي حقيقت جواظهار
ڪرڻ طاعت ۽ ثواب آهي پر الله ۽ ان جي محبوب رسول صلي الله
عليه وسلم جي شان ۾ ڪافرن جي بُرين ۽ ڳالهين کي روڪڻ جي
لاڙ منع فرمايو ويو.

ابن انباري جو قول آهي ته اهو ڪم پهرئين زماني ۾ هو.
جڏهن الله تعاليٰ اسلام کي قوت عطا فرمائي ته منسوخ ٿي ويو.

۲۱۹ اهو جڏهن چاهيند و آهي تڏهن اقتضا مطابق حڪمت نازل فرمائيند و آهي .

۲۲۰ ای مسلمانو!

۲۲۱۔ حق کی میٹھ ۽ ڈسٽ کان .

۲۲۲. انهن ٽنن تي جيڪي حضور محب و نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جن جي هٿ مبارڪ تي ظاهر ٿيون هيون جيئن شق القمر وغيره جتا معجزا.

جَاءَكُمْ بِصَائِرٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ

توهان وٽ اڪيون ڪوٺيندڙ دليل آيا تها جي ربي طرفان پوءِ جنهن ذوق سان سند پيو آهي، جيڪو ان وقت

فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِخَفِيظٍ ۝١٣ وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ وَ

سند نقصان تو مان توهان تي نگهان ذاهاء اسان اهڙي طرح نموني نموني جون آيتون شاڪين تمام ۲۱۲

لِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٠﴾ اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ

ۛ هن جي ڪري ڌڪا فوجي ويهن ڌڻيون ٿي ويو آھين ۛ هن لاءِ تان کي علم وائڻ تي واضح ڪيون. ان تي هل جو توکي

الْبَيْتِ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٠﴾

تنهنجي رب جي طرفان وحی تھی تو ۽ ان کان سواءِ ڪوبه معبود نہ آهي ۽ مشرڪن کان منهن موڑ ۽ جي

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا ۚ وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا ۚ وَمَا أَنْتَ

اللہ گہری ہاتھ نہ کنہاء اساتوہان کی انھن تی نگہان نہ کیو آھی . تون انھن تی

عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ۝ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

وکیل نہ آہن، یہ انھن کی گاریوں نہ تھو جن کی اہی اللہ کان سواء یوحیندا آہن

فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدَاوًا بَغِيرَ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنًا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَلَيْهِمْ

جوۃ اہی اللہ رحی شان مزی ادی کند از یاد قی و جہالت سنان و ۲۱۵ اہزی طرح ان اس اہمت ماعمل سند نظر میجا

ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ قَرْعُهُمْ ۖ فَيَذَرُهمْ بَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾ وَ

کے پیچھے آئے، پھر انھوں نے انھیں روک دیا۔ انھوں نے انھیں روک دیا۔ انھوں نے انھیں روک دیا۔

اَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ اٰيَةُ الْكُوفَةِ

وَبَلَدُكَ مِنْ أَهْلِ حَقِّهِمْ وَكَشَّشْنَا فِي حُكْمِهِمْ وَنَحْنُ كَانُوا فِي أَيْمَانِ آبَائِهِمْ

بِهَاقُلْ إِنَّمَا الْآيَةُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا حَاءَتْ

توہان فرماوے نشانیں ترا بہت آہن و ۲۱۹ و توہان کو ۲۲۰ کھڑی خدمت جو اہی نشانوں حدتھن احن

لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾ وَثَقُلْنَا فِتْنَتَهُمْ وَأَبْصَرْنَاهُمْ كَمَا لَمْ

تھا۔ ان کے پاس سے ان کے والدین کی اطلاع ہوئی۔ ان کے والدین نے ان کو اپنے پاس لے آئے۔ ان کو اپنے پاس لے آئے۔ ان کو اپنے پاس لے آئے۔

لَوْ مُؤْمِرُ إِبْرَٰهٖمَ ۖ أَوَّلَ مَكَّةَ ۖ وَنَدَّاهُمْ فِي طَعْنَانِهِمْ يَعْزُّونَ ۝١١٤

بهر سبب که ایام از آن دور بود و از آنکه حدیثی در این مقام نفعی به کسی نمی رسد و بتکذیب رسد.